คำวินิจฉัยของ นายสุจินดา ยงสุนทร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๐/๒๕๔๔ **วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๔**

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญ ว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ความเป็นมาและข้อเท็จจริง

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้มีหนังสือลับ ที่ ปช. ๐๐๐๖/๕ ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๔ เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปความได้ว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรณีเข้ารับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ กรณีพ้นจากตำแหน่ง และกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลา ๑ ปี แล้ว เห็นว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕

พร้อมกันนี้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้เสนอข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับการตรวจสอบกรณีดังกล่าวมาด้วย ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาล พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามรัฐธรรมนูญ รวม ๓ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ยื่นในกรณีเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

ครั้งที่ ๒ ยื่นในกรณีพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐

ครั้งที่ ๓ ยื่นในกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลา ๑ ปี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

การยื่นบัญชีครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ ดังกล่าวข้างต้นนี้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้ และได้ประกาศรายงานผลการตรวจสอบในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา ๒๔๔ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแล้ว เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๒

ในระหว่างการตรวจสอบการยื่นบัญชีครั้งที่ ๓ (กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลา ๑ ปี) นั้น ปรากฏว่าสื่อมวลชนได้เสนอข่าวเกี่ยวกับการโอนหุ้นของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ให้แม่บ้าน คนรับใช้ คนขับรถ ยามรักษาความปลอดภัย และคนใกล้ชิดอื่นๆ และต่อมาว่าที่ร้อยตรี เสงี่ยม บุษบาบาน ได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๓ ขอให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ตามที่เป็นข่าว คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้น ดำเนินการตรวจสอบ ซึ่งสรุปผลได้ว่า

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ยอมรับว่าไม่ได้แสดงทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของตนเอง คู่สมรส และที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น ดังนี้

๑. ทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เอง ได้แก่ หุ้น ๒ บริษัท รวมมูลค่า ๖,๗๕๐ บาท และทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร คู่สมรส ได้แก่ หุ้นในบริษัทต่างๆ ๓ บริษัท และตั๋วสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมมูลค่า ๖,๔๖๖,๗๕๕.๓๕ บาท ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่ามีมูลค่าเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับมูลค่าทรัพย์สินทั้งหมด และทรัพย์สินดังกล่าวยังคงมีชื่อของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และคุณหญิงพจมาน ชินวัตร อยู่จริง การไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าวไม่ทำให้พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด จึงเห็นว่าพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ไม่ได้จงใจปกปิดรายการทรัพย์สินดังกล่าวในบัญชีที่ยื่นทั้ง ๓ ครั้ง

๒. ทรัพย์สินที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน มีดังนี้

ครั้งที่ ๑ ยื่นบัญชีในกรณีเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๒,๓๗๑,๗๒๖,๓๗๑ บาท

ครั้งที่ ๒ ยื่นบัญชีในกรณีพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ ไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๑,๕๒๓,๑๕๗,๖๕๗ บาท

ครั้งที่ ๓ ยื่นบัญชีในกรณีพ้นจากตำแหน่งครบ ๑ ปี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑ ไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๖๔๖,๕๘๔.๓๘๓ บาท

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ซึ่งพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ชี้แจงว่าไม่ได้จงใจ เพราะ

(๑) ไม่ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการถือหุ้นของบุคคลอื่นที่คุณหญิงพจมาน ชินวัตร เป็นผู้ดำเนินการ

(๒) ทรัพย์สิน (หุ้น) ที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีมีจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับทรัพย์สินที่แสดงในบัญชีแต่ละครั้ง

(๓) ไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนและไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารจัดการธุรกิจของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร

(๔) ตนและเลขานุการส่วนตัวไม่เข้าใจกฎหมาย ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และรายละเอียดการกรอกรายการแสดงทรัพย์สิน

(๕) การแสดงหรือไม่แสดงทรัพย์สินดังกล่าวไม่เป็นเหตุให้ตนได้หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติถือว่าการไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าวเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แต่เพื่อให้ทราบถึงเจตนาว่าเป็นการกระทำโดยจงใจหรือไม่ จึงได้ตรวจสอบรายละเอียดของพยานหลักฐานเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงดังกล่าวในประเด็นต่าง ๆ รวม ๕ ประเด็น ดังนี้

(๑) มีการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนจริงหรือไม่

(๒) เป็นการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ทั้งหมดหรือไม่

(๓) การที่คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน นั้น พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้ทราบหรือควรทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวหรือไม่

(๔) การจัดทำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินโดยไม่แสดงรายการทรัพย์สินที่เป็นของตนเองและ/หรือคู่สมรส ที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นเป็นผู้ถือแทน และอ้างว่ามอบหมายให้บุคคลอื่นเป็นผู้จัดทำ และไม่รู้ข้อกฎหมาย นั้น รับฟังได้หรือไม่

(๕) เหตุใดจึงไม่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน และ/หรือคู่สมรส ที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น

ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีความเห็นในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ประเด็นที่ (๑) จากพยานเอกสารและคำให้การของนางดนีย์ บุรกสิกร นายวิชัย ช่างเหล็ก นายชัยรัตน์ เชียงพฤกษ์ นางดวงตา ประมูลเรือง (วงศ์ภักดี) นายพรทิพย์ เชียงพฤกษ์ น.ส.บุญชู เหรียญประดับ นางกาญจนาภา หงษ์เหิน คุณหญิงพจมาน ชินวัตร และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า มีการใช้ชื่อนางดนีย์ บุรกสิกร นายวิชัย ช่างเหล็ก นายชัยรัตน์ เชียงพฤกษ์

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

นายพรทิพย์ เชียงพฤกษ์ นายวันชัย เชียงพฤกษ์ น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี (นางดวงตา ประมูลเรือง) น.ส.บุญชู เหรียญประดับ น.ส.สุกัญญา แซ่เฮ้ง นายมานัส ใจยา และนายสวัสดิ์ ชิงรัมย์ ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับครอบครัวชินวัตร ถือหุ้นในบริษัทต่างๆ แทนจริง และบางคนใช้ชื่อเป็นกรรมการในบริษัทต่างๆ ด้วย โดยบุคคลเหล่านั้นไม่รู้รายละเอียดของการเป็นผู้มีชื่อถือหุ้นและเป็นกรรมการในบริษัทดังกล่าวแต่อย่างใด

แต่โดยที่ปรากฏพยานเอกสารว่า มีการโอนหุ้นโดยตรงจากพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ไปยังบุคคลทั้ง ๑๐ คน ดังกล่าวข้างต้น การที่จะฟังว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ถือหุ้นแทน คุณหญิงพจมาน ชินวัตร แต่เพียงผู้เดียว ไม่อาจรับฟังเป็นยุติได้ จึงต้องพิจารณาในประเด็นที่ ๒ ต่อไป

ประเด็นที่ (๒) จากเอกสารฟังได้ว่า มีการโอนหุ้นโดยตรงจากพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ไปยังบุคคลต่างๆ ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นแทน ดังนี้

(๑) บริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร โอนหุ้นไปยังผู้มีชื่อถือแทนโดยตรงก่อนที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ได้โอนหุ้นให้แก่ น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี น.ส.สุกัญญา แซ่เฮ้ง น.ส.บุญชู เหรียญประดับ นายวิชัย ช่างเหล็ก นายมานัส ใจยา และนายพรทิพย์ เชียงพฤกษ์ คนละ ๓๔๖,๕๐๐ หุ้น และนายชัยรัตน์ เชียงพฤกษ์ จำนวน ๓๔๖,๓๐๐ หุ้น รวม ๒,๔๒๕,๓๐๐ หุ้น ซึ่งแสดงว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีชื่อถือหุ้นแทนก่อนที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง และถือหุ้นดังกล่าวตลอดมาทั้งในขณะที่ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารในบริษัทดังกล่าวด้วย และแม้ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว บุคคลดังกล่าวก็ยังคงถือหุ้นในบริษัทนั้นโดยตลอด กล่าวคือ น.ส.บุญชู เหรียญประดับ นายชัยรัตน์ เชียงพฤกษ์ น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี และนายวิชัย ช่างเหล็ก ถือหุ้นจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยบางคนก็ถือหุ้นเพิ่มขึ้นจากเดิมด้วย และวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๖ น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี ถือหุ้นเพิ่มขึ้นเป็น ๓,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น น.ส.บุญชู เหรียญประดับ ถือหุ้นเพิ่มขึ้นเป็น ๘๔๐,๐๐๐ หุ้น จนกระทั่งวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ปรากฏว่า น.ส.บุญชู เหรียญประดับ ถือหุ้นจำนวน ๒,๘๔๑,๗๐๐ หุ้น นายชัยรัตน์ เชียงพฤกษ์ ถือหุ้นจำนวน ๑,๖๕๗,๖๐๐ หุ้น น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี ถือหุ้นจำนวน ๕,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น นายวิชัย ช่างเหล็ก ถือหุ้นจำนวน ๔๕,๗๖๓ หุ้น จึงฟังได้ว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีชื่อถือหุ้นแทน พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

(๒) บริษัท อินโฟลิ้งค์ จำกัด จากพยานหลักฐานปรากฏว่า เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๒ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร โอนหุ้นของตนในบริษัทดังกล่าวให้ น.ส.บุญชู เหรียญประดับ จำนวน ๕๐๓ หุ้น คุณหญิงพจมาน ชินวัตร โอนหุ้นให้นายวิชัย ช่างเหล็ก จำนวน ๒ หุ้น ต่อมาวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๒ น.ส.บุญชู เหรียญประดับ ได้โอนหุ้นคืนให้แก่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จำนวน ๕๐๓ หุ้น และนายวิชัย ช่างเหล็ก ก็โอนหุ้นคืนให้แก่คุณหญิงพจมาน ชินวัตร จำนวน ๒ หุ้น และเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๓ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้โอนหุ้นจำนวนดังกล่าวคืนให้ น.ส.บุญชู เหรียญประดับ และคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ก็ได้โอนหุ้น จำนวน ๒ หุ้นดังกล่าว คืนให้นายวิชัย ช่างเหล็ก เช่นเดียวกัน จึงฟังได้ว่าในบริษัท อินโฟลิ้งค์ จำกัด พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ใช้ชื่อ น.ส.บุญชู เหรียญประดับ เป็นผู้ถือหุ้นแทน ส่วนคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ก็ใช้ชื่อนายวิชัย ช่างเหล็ก เป็นผู้ถือหุ้นแทน

ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ขัดแย้งกับคำชี้แจงของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ที่อ้างว่าเมื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้โอนหุ้นในลักษณะโอนลอยให้คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ไปดำเนินการ และไม่ทราบว่าได้ดำเนินการกับหุ้นดังกล่าวอย่างไร

ดังนั้น การใช้ชื่อบุคคลต่างๆ ถือหุ้นแทนนั้น จึงมีทั้งที่เป็นการใช้ชื่อถือหุ้นแทน พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และคุณหญิงพจมาน ชินวัตร

ประเด็นที่ (๓) พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ทราบถึงการเอาชื่อบุคคลอื่นมาถือหุ้นแทน เพราะได้ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนเป็นเวลานานแล้ว ตั้งแต่เริ่มต้นทำธุรกิจ เช่น บริษัท เทเลอินโฟ มีเดีย จำกัด พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้โอนหุ้นให้ น.ส.บุญชู เหรียญประดับ เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๓๕ จำนวน ๒๐๖,๖๐๐ หุ้น บริษัท เพจเจอร์ เซลส์ จำกัด พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้โอนหุ้นให้ น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๓๗ จำนวน ๕,๖๖๓ หุ้น ซึ่งถือว่าเป็นการให้ถือหุ้นแทนพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร โดยเหตุผลต่างๆ กัน เช่น เพื่อให้มีบุคคลครบจำนวนตามกฎหมาย เพื่อช่วยเหลือผู้ถือหุ้นเดิม เพื่อให้มีเสียงข้างมากในบริษัท เป็นต้น แม้ต่อมาพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จะอ้างว่าได้มอบหมายให้คุณหญิงพจมาน ชินวัตร เป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องหุ้นต่างๆ ทั้งหมด แต่พยานหลักฐานก็ปรากฏว่าหุ้นที่มีชื่อบุคคลอื่นถือแทนในบางบริษัทเป็นการโอนกันโดยตรงระหว่างพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กับบุคคลผู้มีชื่อถือหุ้นเหล่านั้น เช่น หุ้นในบริษัท ชินวัตร. คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) หุ้นในบริษัท อินโฟลิ้งค์ จำกัด ซึ่งผู้มีชื่อถือหุ้นแทนล้วนแต่เป็นบุคคลผู้ใกล้ชิด อาศัยและทำงานอยู่กับพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ทั้งสิ้น นอกจากนั้น พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ซึ่งเป็น

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

สามีภรรยากันได้ร่วมกันดำเนินธุรกิจมาตั้งแต่ต้นเป็นเวลานาน รวมทั้งร่วมกันบริหารบริษัทต่าง ๆ จึงเชื่อว่าบุคคลทั้งสองย่อมทราบและล่วงรู้ถึงการจัดการทรัพย์สิน การที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ปฏิเสธว่าตนไม่รู้และไม่ทราบเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สิน จึงไม่อาจรับฟังได้

ประเด็นที่ (๔) ข้ออ้างที่ว่าได้มอบหมายให้ผู้อื่นเป็นผู้จัดทำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและไม่รู้กฎหมาย นั้น ไม่อาจรับฟังได้ เนื่องจากโดยเหตุผลทางกฎหมายแล้ว บุคคลใดจะกล่าวอ้างว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้ตนพ้นจากความรับผิด ไม่สามารถจะกล่าวอ้างได้ นอกจากนั้น ในขณะที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ยื่นบัญชีกรณีเข้ารับตำแหน่ง และกรณีพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ซึ่งทำหน้าที่หน่วยธุรการให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้จัดทำแบบฟอร์มพร้อมคำอธิบายเผยแพร่ไปยังผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ว่า ทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นให้รวมถึงทรัพย์สินและหนี้สินที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น ซึ่งในเวลาต่อมาก่อนที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จะยื่นบัญชีครั้งที่ ๓ (กรณีพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีมาแล้ว ๑ ปี) ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๑ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติยังได้ออกระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยได้อธิบายถึงการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไว้อย่างชัดเจนในข้อ ๑๑ ว่า ทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดงให้หมายความรวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศ และที่มิได้อยู่ในความครอบครองของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย ทั้งภายหลังจากการออกระเบียบดังกล่าว คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้มีประกาศให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีใช้แบบฟอร์มตามประกาศของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และได้จัดพิมพ์แบบฟอร์มพร้อมคำอธิบายและเย็บรวมเล่มแจกจ่ายให้แก่ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีเป็นการทั่วไป ซึ่งพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ก็ได้ใช้แบบฟอร์มดังกล่าวเป็นแบบฟอร์มในการยื่นบัญชีมาแล้ว

ส่วนที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร อ้างว่าได้มอบหมายให้นางกมลวัน โชติกะพุกกะณะ เลขานุการส่วนตัว เป็นผู้รวบรวมรายละเอียดของทรัพย์สินและหนี้สินของตน และให้นางกาญจนาภา หงษ์เหิน เลขานุการส่วนตัวของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร เป็นผู้รวบรวมรายละเอียดทรัพย์สินและหนี้สินของคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ นั้น นางกมลวัน โชติกะพุกกะณะ ให้การต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่า ได้อ่านและเข้าใจคำอธิบายแบบฟอร์มดังกล่าวว่าทรัพย์สินให้หมายความรวมถึงทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นด้วย แต่โดยที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ไม่มีทรัพย์สินที่อยู่ในนาม

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ของบุคคลอื่น จึงไม่ยื่นแสดง ส่วนนางกาญจนาภา หงษ์เหิน ก็ให้การในทำนองเดียวกัน แต่ให้เหตุผลว่าที่ไม่แสดงรายการทรัพย์สินของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น เนื่องจากในช่องแบบฟอร์มที่ให้กรอกรายการระบุเฉพาะของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เท่านั้น จึงกรอกเฉพาะตามแบบฟอร์มที่มีอยู่ พิเคราะห์จากคำให้การของบุคคลทั้งสองแล้วเห็นว่า ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รวบรวมรายละเอียดทรัพย์สิน ต่างได้อ่านคำอธิบายและเข้าใจความหมายดี การยื่นบัญชีตามมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ของรัฐธรรมนูญ จะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน ดังนั้น การปฏิเสธว่าไม่ทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงดังกล่าวโดยอ้างว่ามอบหมายให้เลขานุการเป็นผู้จัดทำ จึงไม่มีน้ำหนักที่จะรับฟังได้

จากพยานหลักฐานปรากฏว่า การสั่งซื้อ สั่งขาย การโอนหุ้น การรับเงินปันผลที่อยู่ในชื่อบุคคลอื่น ล้วนเป็นไปตามคำสั่งของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ทั้งสิ้น แม้แต่การรับเงินปันผลของหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ฯ ซึ่งบริษัทจะต้องสั่งจ่ายเป็นเช็คระบุชื่อเข้าบัญชีผู้มีชื่อถือหุ้นก็ตาม ก็มีการนำเช็คเงินปันผลดังกล่าวไปเข้าบัญชีเงินฝากของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ ซึ่งการดำเนินการทั้งหมดดังกล่าว นางกาญจนาภา หงษ์เหิน เลขานุการส่วนตัว ก็ได้รายงานให้คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ทราบโดยตลอด รวมทั้งได้มีการจัดทำแฟ้มทรัพย์สินที่บุคคลอื่นถือหุ้นแทน แยกจัดเก็บไว้เป็นรายบุคคล สามารถตรวจสอบและรับทราบได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนการซื้อขายหุ้นบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ปรากฏหลักฐานว่า นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ได้ซื้อหุ้นจาก น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี จำนวน ๔.๕ ล้านหุ้น มูลค่า ๗๓๘ ล้านบาท นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ให้การยอมรับว่าไม่ได้เป็นผู้ซื้อ แต่คุณหญิงพจมาน ชินวัตร แบ่งหุ้นให้ แต่ข้อเท็จจริงรับฟังได้จากคำให้การของนางกาญจนาภา หงษ์เหิน ว่า ได้โอนโดยอาศัยระบบการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งเสียค่าธรรมเนียมนายหน้าในการซื้อและการขายให้โบรกเกอร์ ร้อยละ ๐.๕ รวมเป็นร้อยละหนึ่ง นอกจากนั้นการนำชื่อบุคคลอื่นมาถือหุ้นในบริษัทต่างๆ นั้น คุณหญิงพจมาน ชินวัตร และพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ยังเป็นเจ้าของที่แท้จริงอยู่ เพราะได้มีการทำหลักฐานการโอนกรรมสิทธิ์ในหุ้นทุกหุ้นกลับคืนไว้เป็นการล่วงหน้าเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในภายหลัง เช่น กรณี นายวันชัย เชียงพฤกษ์ ผู้ถือหุ้นแทนคนหนึ่งได้เสียชีวิตไปตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ แล้ว แต่ปรากฏว่ายังมีการเคลื่อนไหวของการโอนหุ้นในชื่อของนายวันชัย เชียงพฤกษ์ ไปยังบุคคลภายนอกอีก ดังนั้น การที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร กล่าวอ้างว่า ตนเองไม่ทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงที่ไม่แสดงรายการทรัพย์สิน (หุ้น) ของตนและ/หรือคู่สมรส ที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นเป็นผู้ถือแทน โดยอ้างว่ามอบหมายให้ผู้อื่นเป็นผู้จัดทำ และไม่รู้กฎหมาย จึงรับฟังไม่ได้

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ประเด็นที่ (๕) เมื่อพิเคราะห์คำชี้แจงของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร แล้วเห็นว่าการดำเนินธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรสูงสุดนั้น ต้องพยายามดำเนินการเพื่อให้ได้เปรียบในเชิงการค้า โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ สนับสนุนจำนวนมาก อาทิ การเข้าไปครอบงำกิจการหรือ Take Over บริษัทต่างๆ รวมทั้งการทำธุรกรรมเชื่อมโยงระหว่างบริษัทในเครือของตนเอง บางครั้งไม่สามารถเปิดเผยชื่อของตนเองและ/หรือคู่สมรสได้ จึงต้องใช้ชื่อบุคคลอื่นแทนเพื่อปิดบังหรืออำพรางมิให้บุคคลภายนอกและสาธารณชนทราบ นอกจากนั้นการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนยังเป็นผลให้ตน และ/หรือคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ต้องกระทำการบางอย่างไม่ถูกต้องตามระเบียบวิธีปฏิบัติและข้อบังคับต่างๆ ที่วิญญูชนทั่วไปพึงปฏิบัติ เช่น การรับเงินปันผลของผู้ถือหุ้นแทน ซึ่งนางกาญจนาภา หงษ์เหิน ให้การว่า เมื่อบริษัทจ่ายเงินปันผลให้ผู้ถือหุ้นแทน บริษัทก็จะจ่ายเงินปันผลเป็นเช็คระบุชื่อผู้ถือและขีดคร่อม A/C Payee Only ซึ่งกรณีนี้ตามระเบียบวิธีปฏิบัติตามปกติ ต้องนำเช็คดังกล่าวไปเข้าบัญชีเงินฝากของผู้ที่ระบุชื่อในเช็คเท่านั้น แต่ด้วยเหตุของการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน เป็นผลให้ต้องฝ่าฝืนกฎระเบียบดังกล่าวโดยความร่วมมือของธนาคารให้สามารถนำเช็คดังกล่าวเข้าบัญชีของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ได้

นอกจากนี้ยังปรากฏข้อเท็จจริงอีกว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ได้ซื้อหุ้นทั้งหมดของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ จำกัด (Take Over) เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๑ ในวงเงิน ๕๐๐ ล้านบาท แต่ให้บุคคลอื่นซึ่งเป็นผู้ทำงานใกล้ชิดเป็นผู้ถือหุ้นแทนอีกด้วย คือ

นายชัยรัตน์ เชียงพฤกษ์ พนักงานรักษาความปลอดภัยอาคารชินวัตร ถนนพหลโยธิน ๘ จำนวน ๒๔,๘๘๘,๘๘๗ หุ้น

น.ส.บุญชู เหรียญประดับ แม่ครัว จำนวน ๒๔,๘๘๘,๘๘๗ หุ้น

นายวิชัย ช่างเหล็ก พนักงานขับรถยนต์ จำนวน ๒๔,๘๘๘,๘๘๖ หุ้น การให้บุคคลทั้งสามถือหุ้นแทนตามจำนวนดังกล่าว พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร คุณหญิงพจมาน ชินวัตร และนายสุรเธียร จักรธรานนท์ กรรมการผู้อำนวยการบริหารของกลุ่มบริษัท แอสเสท ได้ให้การสอดคล้องกัน ซึ่งฟังข้อเท็จจริงได้ว่า บริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ จำกัด ได้เป็นผู้ค้ำประกันหนี้ของบริษัท อัลไพน์ เรียล เอสเตท จำกัด ซึ่งเจ้าหนี้ของบริษัท อัลไพน์ เรียล เอสเตท จำกัด เป็นบริษัทที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการองค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ปรส.) และอยู่ในกระบวนการที่จะมีการประมูลขายหนี้ การเข้าไปมีชื่อเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ จำกัด จึงอาจมีผลกระทบต่อชื่อเสียง และเพื่อประโยชน์จากการประนอมหนี้โดยมิให้เจ้าหนี้มีอำนาจต่อรอง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เพิ่มมากขึ้น จึงจำเป็นต้องให้นายชัยรัตน์ เชียงพฤกษ์ น.ส.บุญชู เหรียญประดับ และนายวิชัย ช่างเหล็ก เป็นผู้ถือหุ้นแทน

โดยเหตุที่การยื่นบัญชีในฐานะรองนายกรัฐมนตรี นั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๓ วรรคสอง บัญญัติให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวต่อสาธารณะ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จึงไม่สามารถแจ้งรายการทรัพย์สิน (หุ้น) ที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่นซึ่งเป็นของตนเอง และ/หรือของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ในบัญชีได้ การกระทำของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จึงเป็นการจงใจปกปิดข้อเท็จจริงไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าว

นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว การไม่แสดงรายการหุ้นที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่นน่าเชื่อได้ว่าจะมีมูลเหตุจูงใจอีก คือ

(๑) เพื่อมิให้ผู้ใดทราบว่า ตน และ/หรือคู่สมรส หลีกเลี่ยงหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ เรื่อง การรายงานการได้มาหรือจำหน่ายหลักทรัพย์ ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๖ มาตรา ๒๕๘ และมาตรา ๒๕๙ ให้ผู้ถือหลักทรัพย์ต้องรายงานการถือหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นหรือลดลงของตนทุกร้อยละ ๕ ต่อคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และเรื่องการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ซึ่งห้ามซื้อขายหลักทรัพย์โดยใช้ข้อมูลภายในเพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่นและห้ามมิให้ทำการซื้อขายหลักทรัพย์โดยอำพรางเพื่อให้บุคคลทั่วไปหลงผิด ตามมาตรา ๒๔๑ มาตรา ๒๔๓ และมาตรา ๒๔๔

จากพยานหลักฐานปรากฏว่า บริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด ทะเบียนเลขที่ บจม. ๕๘ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) มีทุนจดทะเบียนชำระแล้ว ในช่วงที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน จำนวน ๑๓๘,๖๐๐,๐๐๐ หุ้น มูลค่าที่ตราไว้หุ้นละ ๑๐ บาท คิดเป็นเงิน ๑,๓๘๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ และวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นวันยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินกรณีเข้ารับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี กรณีพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และกรณีพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีมาแล้ว ๑ ปี ตามลำดับ ปรากฏว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร มีหุ้นในนามของตนเอง คู่สมรส และที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นในบริษัทดังกล่าว ดังนี้

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หุ้น ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

๑. พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ๓๒,๕๒๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็น ๒๓.๗๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

๒. คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ๓๔,๖๕๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็น ๒๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

๓. นายชัยรัตน์ เชียงพฤกษ์ ๑,๖๕๗,๖๐๐ หุ้น คิดเป็น ๑.๑๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

๔. น.ส.บุญชู เหรียญประดับ ๒,๘๔๑,๗๐๐ หุ้น คิดเป็น ๒.๐๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

๕. น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี ๕,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็น ๓.๖% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

๖. นายวิชัย ช่างเหล็ก ๔๕,๗๖๓ หุ้น คิดเป็น ๐.๐๓๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

รวม ๕๕,๖๒๕%

หุ้น ณ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐

๑. พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ๓๒,๕๒๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็น ๒๓.๗๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

๒. คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ๓๔,๖๕๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็น ๒๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

๓. นายชัยรัตน์ เชียงพฤกษ์ ๑,๖๕๗,๖๐๐ หุ้น คิดเป็น ๑.๑๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

๔. น.ส.บุญชู เหรียญประดับ ๒,๘๔๑,๗๐๐ หุ้น คิดเป็น ๒.๐๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

๕. นายวิชัย ช่างเหล็ก ๔๕,๗๖๓ หุ้น คิดเป็น ๐.๐๓๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

รวม ๕๒.๐๒๕%

หุ้น ณ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑

๑. พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ๓๒,๕๒๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็น ๒๓.๗๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๒. คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ๓๔,๖๕๐,๐๐๐ หุ้น คิดเป็น ๒๕% ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

รวม ๔๘.๗๕%

เมื่อพิจารณาจำนวนหุ้นในบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) ของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร คู่สมรส และที่มีชื่อบุคคลอื่นถือแทน แล้ว จะเห็นว่า เมื่อรวมเฉพาะจำนวนหุ้นของผู้มีชื่อถือแทน ซึ่งได้แก่ นายชัยรัตน์ เชียงพฤกษ์ น.ส.บุญชู เหรียญประดับ น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี นายวิชัย ช่างเหล็ก แล้วจะมีจำนวนถึงหรือเกินร้อยละ ๕ ของจำนวนหุ้นของบริษัทที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด แต่กลับไม่ปรากฏพยานหลักฐานว่าได้มีการรายงานการได้มาหรือจำหน่ายหุ้นของบุคคลดังกล่าวต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ตามมาตรา ๒๔๖ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเจ้าของหุ้นที่แท้จริงได้กระจายหุ้นของตนเองไปอยู่ในชื่อของบุคคลอื่นให้ไม่ถึงจำนวนร้อยละ ๕ ของจำนวนหุ้นของบริษัทที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด เพราะพยานหลักฐานการตรวจสอบของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ไม่ปรากฏว่าพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และหรือคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ซึ่งถือหุ้นในบริษัทดังกล่าว ได้รายงานการได้มาหรือจำหน่ายหุ้นในบริษัทดังกล่าว โดยคิดรวมกับจำนวนหุ้นที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่นแต่อย่างใด ปรากฏเพียงการรายงานเฉพาะการจำหน่ายหุ้นทุกร้อยละห้า ตามมาตรา ๒๔๖ ของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ๓ ครั้ง และของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ๑ ครั้ง เท่านั้น

การที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นไปทำการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ให้การสอดคล้องต้องกันกับนางกาญจนาภา หงษ์เหิน ว่า เพื่อช่วยเหลือ นายวันชัย หงษ์เหิน สามีของนางกาญจนาภา หงษ์เหิน ซึ่งทำงานอยู่ที่บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ภัทรธนกิจ จำกัด ให้มีผลงาน นั้น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่า เป็นเหตุผลที่ไม่มีน้ำหนักตรงกันข้าม นางกาญจนาภา หงษ์เหิน ให้การว่า สามีทำงานเป็นพนักงานเทรดเดอร์ทำหน้าที่เคาะกระดานหุ้น จะเป็นผู้แนะนำว่าควรจะเล่นหุ้นของบริษัทใด ทั้งยังปรากฏพยานหลักฐานน่าเชื่อว่า การซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นั้น มีการใช้ชื่อผู้ถือหุ้นแทน ไปทำการซื้อขายหุ้นกันเอง อาทิ การซื้อหุ้นบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) ของ น.ส.บุญชู เหรียญประดับ เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ หุ้น หุ้นละ ๑๖๔ บาท มูลค่า ๘๒,๔๑๐,๐๐๐ บาท (รวมค่าธรรมเนียมซื้อ ๐.๕%) ตรงกับจำนวนหุ้นที่ น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี ขายไปในวันที่ ๓ และ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

พฤติการณ์ดังกล่าวของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และ/หรือคู่สมรส จึงน่าเชื่อว่าเป็นการดำเนินการโดยไม่สุจริต เพื่อปกปิดมิให้บุคคลภายนอกล่วงรู้ถึงจำนวนหุ้นที่แท้จริงของตน และ/หรือคู่สมรส จึงหลีกเลี่ยงการรายงานการได้มาหรือการจำหน่ายหลักทรัพย์ทุกร้อยละ ๕ ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่โปร่งใส ซึ่งน่าจะเข้าข่ายการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ที่ห้ามมิให้ทำการซื้อขายหลักทรัพย์โดยอำพรางเพื่อให้บุคคลทั่วไปหลงผิดว่าขณะใดขณะหนึ่งหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งหลักทรัพย์นั้นได้มีการซื้อขายกันมากหรือราคาของหลักทรัพย์นั้นได้เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่มีการเปลี่ยนแปลงอันไม่ตรงต่อสภาพปกติของตลาด และเป็นการทำการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ซึ่งในที่สุดบุคคลที่ได้รับประโยชน์จากการซื้อขายหลักทรัพย์นั้นยังคงเป็นบุคคลคนเดียวกัน ทั้งเป็นการอาศัยข้อมูลภายในที่ตนรู้ใช้ในการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อันเป็นการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕

(๒) เพื่อมิให้บุคคลใดทราบว่าตน และ/หรือคู่สมรส มีพฤติกรรมก่อให้เกิดการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้ ซึ่งมีประเด็นที่จะนำมาพิจารณาได้ ดังนี้

(๑) การซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ นั้น ผู้ขายหุ้นได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำเงินได้จากการขายหุ้นไปคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และผู้ซื้อหุ้นในกรณีนี้ไม่มีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

(๒) กรณีบุคคลธรรมดาได้รับโอนหุ้นมาโดยเสน่หา ถือเป็นเงินได้พึงประเมินที่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งการคำนวณเงินได้พึงประเมินให้ถือตามราคาหรือค่าอันพึงมีในวันที่ได้รับโอนหุ้น ตามมาตรา ๙ ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร

จากพยานหลักฐานฟังได้ว่า วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นวันที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ยื่นบัญชีกรณีเข้ารับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ได้สั่งซื้อหุ้นบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) ผ่านโบรกเกอร์ บริษัทหลักทรัพย์ภัทรธนกิจ จำกัด จำนวน ๔,๕๐๐,๐๐๐ หุ้น ราคาหุ้นละ ๑๖๔ บาท เป็นเงิน ๗๓๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท และเป็นการซื้อหุ้นจาก น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี ผู้มีชื่อถือหุ้นแทนพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และ/หรือคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ในเรื่องนี้ นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ให้การว่า ไม่ได้ซื้อหุ้นดังกล่าวแต่อย่างใด แต่คุณหญิงพจมาน ฯ เป็นคนแบ่งหุ้นให้ประกอบกับคำให้การของนางกาญจนากา หงษ์เหิน ซึ่งให้การว่าการซื้อขายหุ้นในวันดังกล่าว เป็นการดำเนินการในระบบซื้อขายโดยคุณหญิงพจมานเป็นผู้สั่งให้ตนดำเนินการซื้อขายผ่านบริษัทโบรกเกอร์โดยขายหุ้นของ น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี จำนวน ๔.๕ ล้านหุ้น ให้แก่นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ แต่คุณหญิงพจมาน ชินวัตร เป็นผู้ชำระเงินค่าซื้อแทน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ เมื่อบริษัทโบรกเกอร์ได้รับค่าซื้อหุ้นแล้ว ก็ได้ออกเช็คชำระราคาหุ้นให้แก่ น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี ผู้มีชื่อเป็นผู้ถือหุ้นเป็นเช็คขีดคร่อม A/C Payee Only ระบุชื่อ น.ส.ดวงตา วงศ์ภักดี แล้วตนก็ได้นำเช็คดังกล่าวไปเข้าบัญชีคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ การดำเนินการดังกล่าวต้องเสียค่าธรรมเนียมนายหน้าในการซื้อและการขายให้โบรกเกอร์ ร้อยละ ๐.๕ ของราคาที่ซื้อขาย รวมแล้วเสียค่าธรรมเนียมนายหน้า ร้อยละ ๑

ฟังได้ว่า การโอนหุ้นในวันดังกล่าว มิใช่เป็นการซื้อขาย แต่เป็นการให้โดยเสน่หา ซึ่งผู้รับโอนต้องนำราคาหุ้นที่ได้รับโอน มารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ แต่จากการตรวจสอบการเสียภาษีเงินได้ของนายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ในปีภาษี ๒๕๔๐ ไม่ปรากฏว่านายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ได้นำราคาหุ้นดังกล่าวมารวมเป็นเงินได้เพื่อชำระภาษีเงินได้แต่อย่างใด

จึงเห็นได้ว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และ/หรือคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ใช้วิธีซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แทนการให้โดยเสน่หา ซึ่งจะต้องเสียภาษีเงินได้ของเงินได้ส่วนที่เกิน ๔ ล้านบาท ร้อยละ ๓๗ อันเป็นการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้ของตนหรือบุคคลใกล้ชิด (หากผู้รับไม่มีเงินชำระภาษีเงินได้และผู้ให้ยังคงประสงค์จะให้ ผู้ให้ต้องเป็นผู้ชำระภาษีเงินได้แทน)

ศาลรัฐธรรมนูญได้ให้พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาโดยหนังสือลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๔ พร้อมด้วยเอกสารประกอบรายการพยานเอกสาร รายการพยานวัตถุ และรายชื่อบุคคลที่จะนำสืบในชั้นพิจารณา นอกจากนี้ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ยังได้ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาดังกล่าว รวมทั้งรายการพยานต่างๆ หลายครั้ง โดยหนังสือฉบับลงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๔ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๔ และลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๔

ต่อมาคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ออกนั่งพิจารณาคดีโดยเปิดเผยเพื่อฟังคำเบิกความของทั้งสองฝ่ายและพยาน เมื่อวันที่ ๓, ๔ และ ๑๐ เมษายน ๒๕๔๔ วันที่ ๔, ๒๒, ๒๕ และ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ และได้มีการแถลงปิดคดีด้วยวาจาเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๔๔ ส่วนคำแถลงการณ์ปิดคดีเป็นหนังสือ นั้น ทั้งสองฝ่ายได้ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญในภายหลัง รายละเอียดของคำชี้แจงก็ดี คำเบิกความของบุคคลต่างๆ ก็ดี รวมทั้งคำแถลงการณ์ด้วยวาจาและด้วยหนังสือดังกล่าวข้างต้นก็ดี จะปรากฏในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๔ เรื่องเดียวกันนี้ คำวินิจฉัยส่วนตนฉบับนี้จะไม่ขอลงรายละเอียดดังกล่าว แต่ในการวินิจฉัยจะยกขึ้นมาพิจารณา วิเคราะห์ เปรียบเทียบ หาเหตุและผลเพื่อชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเป็นประเด็นๆ ไป

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

คำวินิจฉัย

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า "ผู้ร้อง" ได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๒๔๕ ของรัฐธรรมนูญ ว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า "ผู้ถูกร้อง" จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ แต่ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะโต้แย้งในประเด็นหลักว่าตนมิได้จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามนัยมาตรา ๒๔๕ ของรัฐธรรมนูญ นั้น ผู้ถูกร้องได้ต่อสู้คำร้องดังกล่าวด้วยการหยิบยกข้อกฎหมายบางประการขึ้นอ้างอิง ซึ่งข้อต่อสู้เหล่านี้มีลักษณะเป็นประเด็นเบื้องต้นทางกฎหมาย เพื่อตัดอำนาจฟ้องของผู้ร้อง ทั้งนี้ หมายความว่า หากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยข้อกฎหมายดังกล่าวให้เป็นคุณแก่ผู้ถูกร้องแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญก็จะต้องยกคำร้องของผู้ร้องทันที โดยไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยชี้ขาดประเด็นหลักอันเป็นสาระสำคัญของเรื่องที่ผู้ร้องเสนอมาแต่อย่างไร ดังนั้น ประเด็นข้อกฎหมายดังกล่าวจึงควรได้รับการพิจารณาวินิจฉัยในเบื้องต้นเสียก่อน ดังต่อไปนี้

๑. ผู้ถูกร้องอ้างว่า ตนไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เพราะรัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติให้ต้องยื่นไว้สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มิได้เข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญใหม่ และมิอาจใช้บังคับได้ทันที เนื่องจากผู้ร้องยังมิได้กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน โดยมิได้กำหนดข้อยกเว้นใดๆ ไว้สำหรับกรณีของผู้ที่เข้ารับตำแหน่งก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ อีกทั้งมาตรา ๓๒๑ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญยังได้บัญญัติ "ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ.... เป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.... ตามรัฐธรรมนูญนี้.... จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ....ขึ้นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้...." จึงเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีเจตนาอันแน่ชัดที่จะนำหมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ มาใช้บังคับโดยทันทีและโดยตรงกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกคนรวมตลอดถึงผู้ซึ่งเข้ารับตำแหน่งก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญและยังคงดำรงตำแหน่งนั้นอยู่ในวันดังกล่าว ดังนั้น ระบบการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจึงมีผลใช้บังคับแทนที่ระบบและกฎหมายเดิมโดยปริยาย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ส่วนการกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ นั้น ก็มิได้เป็นเงื่อนไขที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะต้องปฏิบัติตาม ก่อนที่จะเริ่มปฏิบัติหน้าที่แต่อย่างไร เพราะในขณะนั้นยังคงมีระเบียบเดิมที่ใช้บังคับได้อยู่ ข้อสำคัญก็คือ สิ่งที่กล่าวมานี้ เป็นเรื่องที่เข้าใจและยอมรับกันอย่างกว้างขวางในวงการเมืองโดยไม่ปรากฏว่ามีการโต้แย้งจากผู้ใดมาก่อนที่เรื่องจะถูกเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด และศาลรัฐธรรมนูญก็ได้เคยวินิจฉัยชี้ขาดไว้แล้ว ว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งเข้ารับตำแหน่งก่อนวันที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้และยังคงดำรงตำแหน่งนั้นอยู่ในวันดังกล่าว ก็มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินภายใต้รัฐธรรมนูญนี้ เช่น ในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๐/๒๕๔๓ เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ กรณีนายอนันต์ ศวัสตานนท์ จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๔๓ เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายสุขุม เชิดชื่น จงใจไม่ยื่นเอกสารประกอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน อนึ่ง การยื่นบัญชีของผู้ถูกร้องก็ปรากฏว่าได้กระทำไปตามวิธีการและภายในกำหนดเวลาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มิใช่ตามกฎหมายเดิม ข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ว่าตนได้ยื่นบัญชีด้วยความสมัครใจทั้งๆ ที่ตนไม่มีหน้าที่ต้องยื่น นั้น จึงฟังไม่ขึ้น

๒. ผู้ถูกร้องอ้างต่อไปว่า บทบัญญัติ มาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ มีเจตนาจะใช้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่ง “ยังดำรงตำแหน่งอยู่” เท่านั้น เพราะโทษที่กำหนดไว้สำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในมาตราดังกล่าว คือ การให้พ้นจากตำแหน่งและการห้ามไม่ให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ อีกเป็นเวลาห้าปี นั้น มิใช่เป็นบทลงโทษที่เป็นเอกเทศของกันและกัน เนื่องจากรัฐธรรมนูญใช้คำว่า “และ” เชื่อมโยงโทษทั้งสองประการในมาตราดังกล่าว

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ในมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญนั้น เป็นคำที่สั้นและกะทัดรัด แต่มีความหมายกว้างและครอบคลุมไปถึงผู้ที่กำลังดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่และผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้วด้วย เพราะมาตราดังกล่าวนี้เป็นบทบัญญัติที่กำหนดขึ้นเพื่อรองรับมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ เป็นการเฉพาะ และมาตรา ๒๕๒ วรรคสอง เองก็บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่ง แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย ซึ่งในกรณีทั้งสองที่กล่าวนี้ ผู้ยื่นบัญชี ย่อมเป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วโดยปริยายนั่นเอง จริงอยู่ มาตรา ๒๕๒ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญกล่าวถึง "ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง" ซึ่งวลีดังกล่าวไม่ปรากฏอยู่ ณ ที่ใดเลยในมาตรา ๒๕๕ แต่ทั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า เพื่อเป็นการตอกย้ำให้ผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้วยังมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีอีกหนึ่งหรือสองครั้ง แล้วแต่กรณี อยู่ดี แต่มิได้หมายความว่าการที่ไม่มีวลีดังกล่าวอยู่ในมาตรา ๒๕๕ จะเป็นผลทำให้มาตรานี้ไม่ใช้บังคับกับผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ฉะนั้น เพื่อให้มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ของรัฐธรรมนูญ มีผลใช้บังคับได้อย่างจริงจัง จึงต้องแปลความมาตรา ๒๕๕ ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ คือ ให้มีขอบเขตการใช้บังคับรวมไปถึงกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้วด้วย

ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า คำว่า "และ" ที่เชื่อมโยงโทษการให้พ้นจากตำแหน่ง กับ โทษการห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นั้น หมายความว่า ผู้ที่จะถือว่าอยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๕ ได้จะต้องเป็นผู้ที่สามารถรับโทษทั้งสองสถานนี้ควบคู่พร้อมกันไปได้เสมอ จะรับโทษเพียงต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีสถานเดียวไม่ได้ พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ข้อต่อสู้ตามที่กล่าวนี้ไม่มีหลักตรรกะหรือเหตุผลใดๆ มาสนับสนุนได้ ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ถึงแม้ว่าการพ้นจากตำแหน่งจะเป็นโทษที่ใช้บังคับไม่ได้แล้ว เนื่องจากไม่มีตำแหน่งใดๆ ที่จะให้พ้นได้อีกก็ตาม แต่ก็ยังมีโทษคงเหลืออยู่อีกสถานหนึ่ง คือ การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี และย่อมไม่มีเหตุผลใดๆ ที่จะห้ามการลงโทษสถานนี้กับผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ในทางตรงกันข้าม หากไม่มีการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๒ เพราะเหตุที่ผู้นั้นได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติก็ย่อมจะขาดเครื่องมือและบรรทัดฐานในการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๒๕๔ อันจะทำให้ระบบการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปการเมืองไร้ผลโดยสิ้นเชิง ส่วนข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ว่า การนำมาตรา ๒๕๕ มาใช้บังคับกับผู้ซึ่งได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว "ก็จะเท่ากับเป็นการลงโทษที่ไม่มีวันสิ้นสุด" นั้น เป็นข้ออ้างที่ไม่มีน้ำหนักที่จะรับฟังได้ เพราะตั้งอยู่บนฐานแห่งความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการนับระยะเวลาห้าปีตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญก็ได้วินิจฉัยเรื่องนี้ไว้แล้วในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๔ เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ กรณีนายประยุทธ มหากิจศิริ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๓. ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ร้องไม่ได้คำนึงถึงความเป็นธรรมและความเป็นกลางทางการเมือง โดยเฉพาะผู้ร้องไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโปร่งใส สุจริต และเที่ยงธรรม การดำเนินการของผู้ร้องจึงเป็นการไม่ชอบ และไม่อาจนำมติที่เกิดจากกระทำโดยไม่เที่ยงธรรมและฝ่าฝืนระเบียบสำคัญของตนเองมาร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๖๕ ได้

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ข้อต่อสู้เกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมและความไม่เป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้อง นั้น เป็นเรื่องที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ บัญญัติให้เป็นอำนาจของวุฒิสภาที่จะมีมติตามคำขอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรให้พ้นจากตำแหน่งได้ ด้วยเหตุที่ได้ “กระทำการขาดความเที่ยงธรรม จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์ที่เป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งอย่างร้ายแรง” และกระบวนการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ ก็เป็นช่องทางเดียวเท่านั้นที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้สำหรับเยียวยาความประพฤติอันมิชอบของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ส่วนข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ว่า ผู้ร้องได้ลงมติโดยฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ออกตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสองของรัฐธรรมนูญ ซึ่งระเบียบดังกล่าวได้บัญญัติว่า “ก่อนที่คณะกรรมการจะมีมติว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ คณะกรรมการต้องให้โอกาสผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นั้นชี้แจงต่อคณะกรรมการด้วย” นั้น ผู้ร้องได้อ้างว่า บทบัญญัติดังกล่าวของรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ด้วยว่า ให้ระเบียบนั้นใช้บังคับได้ “จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ” ผู้ร้องจึงเห็นว่าอายุการใช้บังคับระเบียบดังกล่าวได้สิ้นสุดลงทันทีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ เริ่มมีผลใช้บังคับ ในขณะเดียวกันผู้ถูกร้องก็โต้แย้งว่าระเบียบดังกล่าวยังคงมีผลใช้บังคับให้ผู้ร้องต้องปฏิบัติตามต่อไป โดยอ้างมาตรา ๑๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่บัญญัติว่า “ให้บรรดาระเบียบ....ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราช

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้....” นอกจากนี้ผู้ถูกร้องยังได้อ้างว่า ผู้ร้องได้เคยมีมติในการประชุมครั้งที่ ๑๑/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ ว่า “....การดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ.... และไม่เป็นการขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้ว ย่อมเป็นการดำเนินการที่ชอบและมีผลตามกฎหมาย” อีกด้วย

พิจารณาแล้วเห็นว่า อายุการใช้บังคับระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นเรื่องที่กำหนดไว้โดยชัดแจ้งในมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ดังนั้น หากแปลความมาตรา ๑๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ หรือมติของผู้ร้องเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ ตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้างแล้ว ก็จะเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และเป็นอันใช้บังคับมิได้ตามมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญ ถึงแม้ว่ามาตรา ๓๒๑ ของรัฐธรรมนูญ จะเป็นเพียงบทเฉพาะกาลก็ตาม

๔. ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ แต่ยังปฏิบัติหน้าที่ในฐานะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ย่อมเป็นผลให้การกระทำทั้งปวงของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในกรณีของผู้ถูกร้องเป็นโมฆะ และไร้ผลไปด้วย

เกี่ยวกับเรื่องนี้ผู้ถูกร้องอ้างในคำแถลงการณ์ปิดคดีว่า คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ซึ่งดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติอยู่ในระหว่างที่มีการพิจารณาเรื่องของผู้ถูกร้องและได้รับแต่งตั้งให้เป็นประธานอนุกรรมการสอบสวนเรื่องนี้ ยังเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด อยู่ในระหว่างเวลาดังกล่าว นอกจากนั้นยังเคยเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และบริษัท อมรเกษม จำกัด ซึ่งได้ลาออกแล้วภายใน ๑๕ วันก่อนได้รับโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ แต่ปรากฏตามเอกสารหลักฐานว่า เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๓ และวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๓ อันเป็นช่วงเวลาที่คุณหญิงปรียากำลังปฏิบัติหน้าที่กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติอยู่ คุณหญิงปรียาได้ลงนามในฐานะเป็นผู้ทำบัญชีและลงนามในฐานะกรรมการบริษัทเพื่อรับรองงบดุลและงบกำไรขาดทุนของบริษัททั้งสองดังกล่าว นอกจากนั้นยังได้ลงนามในฐานะกรรมการของบริษัททั้งสองในแบบทำส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนของบริษัททั้งสองยื่นต่อกรมทะเบียนการค้าอีกด้วย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เกี่ยวกับการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด นั้น พิเคราะห์แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัยที่ ๑๘/๒๕๔๓ ว่า ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า คุณหญิงปรียาได้ลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริษัทแล้ว ภายในกำหนด ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งให้เป็นกรรมการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ว่า การลาออกดังกล่าวมิได้เป็นการลาออกจริง แต่เป็นเพียงการกระทำเพื่ออำพรางทางทะเบียนเท่านั้น พิจารณาแล้วเห็นว่าข้ออ้างดังกล่าวเป็นเพียงการตั้งข้อสันนิษฐานใหม่เท่านั้น โดยมิได้นำพยานหลักฐานใดใหม่มาแสดง จึงไม่มีเหตุผลที่ศาลรัฐธรรมนูญจำต้องวินิจฉัยเรื่องนี้ซ้ำอีก

ส่วนเรื่องการลงนามในบัญชีงบดุลของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และบริษัท อมรเกษม จำกัด ในฐานะผู้ทำบัญชีและกรรมการของบริษัทนั้น ผู้ร้องชี้แจงว่าการลงนามในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท นั้น คุณหญิงปรียามิได้ทำในฐานะเป็นลูกจ้างของบริษัทแต่อย่างใด เนื่องจากคุณหญิงปรียาไม่มีความรู้ความสามารถทางด้านบัญชีและไม่เคยได้รับค่าจ้างและไม่เคยเป็นลูกจ้างของบริษัทแต่อย่างใด จึงเป็นการลงนามเพื่อรับรองงบดุลของบริษัทตามแบบเท่านั้น ซึ่งคุณหญิงปรียาได้แถลงต่อศาลรัฐธรรมนูญเป็นหนังสือว่า เกี่ยวกับงบดุลปี พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น ผู้ทำบัญชีได้นำเสนองบดุลดังกล่าวมาเพื่อลงนามในช่วงคาบเกี่ยวกัน เพราะตนยังเป็นกรรมการบริษัทอยู่จนถึงต้นเดือนเมษายน ๒๕๔๒ จึงได้ลงนามให้ไป ซึ่งการลงนามดังกล่าวก็มิได้ทำให้ตนเป็นลูกจ้างของบริษัท ส่วนการลงนามในงบดุลในฐานะกรรมการบริษัทคู่กับคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากตนยังเป็นกรรมการบริษัทอยู่จนถึงต้นเดือนเมษายน ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่คาบเกี่ยวกัน การลงนามดังกล่าวก็มิได้ทำให้ตนกลับมามีฐานะเป็นกรรมการบริษัทอีกแต่อย่างใด

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า คำชี้แจงของผู้ร้องตามข้างต้นนี้ รับฟังได้ เพราะการแต่งตั้งกรรมการบริษัทเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจของที่ประชุมใหญ่ของผู้ถือหุ้น และไม่ปรากฏว่าได้มีการประชุมเช่นว่านี้เพื่อแต่งตั้งคุณหญิงปรียาให้กลับมาเป็นกรรมการบริษัทอีกครั้งหนึ่งหลังจากที่ได้ลาออกจากไปโดยถูกต้องตามกฎหมายก่อนแล้ว

ด้วยเหตุผลตามที่กล่าว จึงเห็นว่าคุณหญิงปรียามิได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น จึงไม่มีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยว่า ในกรณีที่ฟังได้ว่าคุณหญิงปรียาละเมิดบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว การพิจารณาใด ๆ ที่คุณหญิงปรียาได้กระทำไปในฐานะประธานคณะอนุกรรมการสอบสวน รวมทั้งการพิจารณาของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่มีคุณหญิงปรียาร่วมพิจารณาอยู่ด้วยนั้น จะเป็นโมฆะ และไร้ผลหรือไม่

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ด้วยเหตุผลตามที่กล่าว จึงเห็นว่าประเด็นข้อกฎหมายที่ผู้ถูกร้องยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในเบื้องต้นนั้น มิอาจรับฟังได้ และศาลรัฐธรรมนูญชอบที่จะดำเนินการวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นหลักที่เป็นสาระสำคัญของเรื่องต่อไปได้

ประเด็นตามคำร้องมีอยู่ว่า ผู้ถูกร้อง "จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ" ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า ความผิดตามมาตราดังกล่าวมีองค์ประกอบดังนี้

๑. บัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบที่ยื่นต่อผู้ร้อง นั้น มีข้อความที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง หรือผู้ยื่นบัญชีได้ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๒. ผู้ถูกร้องได้กระทำการดังกล่าวด้วยความจงใจ

สำหรับองค์ประกอบข้อแรก นั้น พยานหลักฐานและคำรับของผู้ถูกร้องฟังเป็นที่ยุติได้ว่าผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น ซึ่งทรัพย์สินเหล่านี้ล้วนแต่เป็นหุ้นในบริษัทต่าง ๆ รวม ๑๒ บริษัท และรวม ๑๓ บริษัท ตามลำดับ จึงถือได้ว่ามีองค์ประกอบแห่งความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ แล้วประการหนึ่ง

ส่วนองค์ประกอบของความผิดตามข้อ ๒ นั้น มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจำต้องวินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ถูกร้อง "จงใจ" แจ้งเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ หรือไม่

ผู้ร้องเห็นว่า กรณีจงใจย่อมเกิดขึ้นเมื่อผู้ยื่นบัญชีล่วงรู้หรือควรต้องล่วงรู้ถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วยังคงแจ้งเท็จ หรือแจ้งข้อความที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง หรือยังไม่ยอมแจ้งข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ในคำแถลงการณ์ปิดคดีโดยหนังสือลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องชี้แจงเป็นข้อต่อสู้ว่าองค์ประกอบสำคัญของการกระทำความผิดตามมาตรา ๒๖๕ ผู้กระทำต้องมีเจตนาพิเศษ หากเป็นการกระทำเพียงการแจ้งรายการไม่ครบถ้วน โดยมิได้จงใจแจ้งเท็จ หรือจงใจปกปิดไว้เพื่อเตรียมการใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์ หรือปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาโดยการทุจริตต่อหน้าที่แล้ว กรณีก็ยังไม่ครบถ้วนตามองค์ประกอบของการกระทำตามมาตรา ๒๖๕ เพราะเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๖๕ นั้น มิได้มุ่งหมายเพียงว่า หากมีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินผิดพลาดหรือบกพร่องแล้วจะลงโทษรุนแรงถึงขนาด "กำจัดสิทธิ" ทางการเมืองขั้นพื้นฐานของบุคคล หากแต่มีความมุ่งหมายว่า ถ้าการปกปิดรายการทรัพย์สินนั้น ตรวจสอบได้ว่าเป็นการจงใจเตรียมการเพื่อใช้เป็นข้ออ้างในการได้ทรัพย์สินมาโดยไม่ชอบหรือการร่ำรวยผิดปกติที่เกิดขึ้นในภายหลัง หรือจงใจเพื่อปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาโดยการทุจริตต่อหน้าที่ไม่ให้ถูกตรวจสอบได้ อันเป็นจุดมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญที่จะขจัดพฤติกรรมดังกล่าวให้พ้นไปจากวงการเมือง จึงจะถูกกำจัดสิทธิ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

พิจารณาแล้วเห็นว่า ความหมายของคำว่า "จงใจ" ที่ว่า ผู้กระทำต้องมีเจตนาพิเศษ ดังเช่นที่ผู้ถูกร้องเข้าใจนั้น เป็นความหมายที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญตามหมวด ๑๐ เรื่อง การแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน มาตรา ๒๕๑ ถึง มาตรา ๒๕๖ และโดยเฉพาะมาตรา ๒๕๕ ซึ่งเป็นบทกำหนดองค์ประกอบของความผิดและโทษทางการเมืองที่จะตามมาสำหรับผู้ที่ไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินหรือยื่นบัญชีอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีวัตถุประสงค์ที่จะปฏิรูปการเมืองโดยมุ่งขจัดผู้ทุจริตในการใช้อำนาจของรัฐตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้างจริง แต่เพื่อให้สามารถบรรลุถึงเป้าหมายดังกล่าว รัฐธรรมนูญได้กำหนดมาตรการและขั้นตอนที่จำเป็นไว้อย่างเข้มงวดบางประการ มาตรการหนึ่งได้แก่ การบังคับให้ผู้ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องแสดงความสะอาด บริสุทธิ์ โปร่งใส และความพร้อมที่จะให้ตรวจสอบได้เสมอว่าตนมีทรัพย์สินและหนี้สินจริงอย่างใดบ้างในวันที่ยื่นบัญชีแต่ละครั้ง ทั้งนี้ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ให้คำนึงถึงที่มาของทรัพย์สินและหนี้สินว่า ได้มาก่อนหน้านั้น หรือในระหว่าง หรือภายหลังการดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือว่าได้มาโดยสุจริตหรือไม่ เป็นต้น เมื่อผู้ยื่นบัญชีรู้สำนึกถึงข้อเท็จจริงแล้วแต่ยังคงแจ้งเท็จ หรือแจ้งไม่ตรงตามความเป็นจริง หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติอีก กรณีก็จะถือว่าเป็นการละเมิดมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญทั้งๆ ที่ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับการใช้อำนาจของรัฐโดยไม่ชอบหรือการทุจริตใดๆ ทั้งสิ้น ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเป็นทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องได้มาโดยชอบ โดยไม่เกี่ยวข้องกับการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งเป็นทรัพย์สินที่ส่วนใหญ่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วย นั้น จึงเป็นข้ออ้างที่ไม่อาจรับฟังได้

อย่างไรก็ดี ถึงแม้การ "จงใจ" จะไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยเจตนาพิเศษตามที่ผู้ถูกร้องอ้างก็ตาม แต่การใช้คำว่า "จงใจ" นำหน้าเพื่อเป็นการเสริมวลีที่ว่า "ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ" นั้นน่าจะเป็นการสื่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่มุ่งประสงค์จะเอาผิดเฉพาะกับผู้ยื่นบัญชีซึ่งมีเจตนาอันแน่ชัดที่จะบิดเบือนความจริง หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เท่านั้น ดังนั้น หน้าที่ในการยื่นบัญชีให้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง และหน้าที่ที่จะต้องไม่ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงไม่ควรได้รับการแปลความเสมือนไม่มีคำว่า "จงใจ" เป็นเงื่อนไขรวมอยู่ในมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญด้วย ด้วยเหตุนี้การกำหนดความ "จงใจ" เป็นเงื่อนไขไว้ จึงหมายความว่า ผู้ยื่นบัญชีจำต้องมีความรู้สำนึกที่แน่ชัดพอสมควร และจำต้องมีพยานหลักฐานที่ชัดแจ้งและปราศจากข้อสงสัยมาแสดง ในกรณีที่พยานหลักฐานยังไม่ชัดแจ้งหรือยังเป็นที่สงสัยอยู่ เห็นว่า ควรวินิจฉัยให้เป็นคุณแก่ผู้ถูกร้องได้

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ข้อสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ไม่เพียงเฉพาะของตนเองเท่านั้น แต่จะต้องรวมถึงทรัพย์สินและหนี้สินของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะอีกด้วย ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ที่ต้องยื่นบัญชีแต่เพียงผู้เดียว โดยคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะไม่มีหน้าที่และความรับผิดชอบเช่นว่านั้นแต่อย่างใด จึงอาจเกิดเป็นปัญหาหรือข้อโต้แย้งขึ้นได้เมื่อผู้ยื่นบัญชีไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร หรือไม่ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนจากคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ในกรณีเช่นว่านี้ เห็นว่าจำเป็นต้องใช้เกณฑ์พิจารณาความจงใจในลักษณะที่เคร่งครัดหรือเข้มงวดกว่าในกรณีที่เป็นทรัพย์สินของตัวผู้ยื่นบัญชีเองเสียอีก ดังนั้น จึงไม่ควรวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องจงใจ ด้วยเหตุแต่เพียงว่าคู่สมรสหรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะล่วงรู้ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องแล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การจงใจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต้องเป็นการจงใจของผู้ที่ต้องยื่นบัญชีโดยเฉพาะและโดยตรง และมิอาจถือหรือสันนิษฐานเอาว่าการจงใจของคู่สมรสหรือของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ มีผลเท่ากับเป็นการจงใจของผู้ยื่นบัญชีเสมอไป

จากที่กล่าวข้างต้นเกี่ยวกับความหมายของคำว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เห็นว่า ประเด็นสำคัญที่จำต้องวินิจฉัยชี้ขาดในคดีนี้มีอยู่ว่า ผู้ถูกร้องล่วงรู้หรือรู้สำนึกถึงความมีอยู่ของทรัพย์สินที่ไม่ได้แจ้งต่อผู้ร้องหรือไม่ เกี่ยวกับประเด็นนี้มีข้อเท็จจริงและข้อพิจารณาดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ผู้ถูกร้องอ้างว่า ทรัพย์สินที่มิได้แจ้งต่อผู้ร้อง นั้น เป็นทรัพย์สินของคู่สมรสผู้ถูกร้องแต่เพียงผู้เดียว ไม่ใช่ทรัพย์สินของผู้ถูกร้องเอง ผู้ถูกร้องได้ให้การต่อศาลรัฐธรรมนูญเป็นหนังสือลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๔ มีข้อความสำคัญเกี่ยวกับการโอนหุ้นของตนให้คู่สมรส ดังนี้ “ประมาณปี ๒๕๓๕ ก่อนที่ข้า ฯ จะเข้ามาทำงานการเมือง ได้เริ่มทยอยโอนหุ้นที่ข้า ฯ ถืออยู่ในบริษัทเหล่านั้นให้คุณหญิงพจมานโดยวิธีการโอนลอย... การโอนหุ้นลอยในลักษณะดังกล่าว ถ้าตราบใดที่ยังไม่มีการลงลายมือชื่อผู้รับโอนและนำไปเปลี่ยนชื่อผู้ถือหุ้นในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นก็ยังปรากฏมีชื่อข้า ฯ เป็นผู้ถือหุ้นอยู่ในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นตลอดเวลาแม้จะมีการส่งมอบใบหุ้นและตราสารการโอนหุ้นลอยให้บุคคลอื่นต่อไปอีกหลายทอดแล้วก็ตาม ต่อเมื่อผู้รับโอนคนใดประสงค์จะจดแจ้งในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น ก็จะปรากฏหลักฐานว่า ผู้รับโอนดังกล่าวเป็นผู้รับโอนจากผู้โอนคนแรก คือ ข้า ฯ ฉะนั้น ตามหลักฐานทางทะเบียนจึงดูเสมือนหนึ่งว่า ข้า ฯ เป็นผู้โอนให้แก่ผู้รับโอนคนสุดท้าย ซึ่งไม่เป็นความจริง ความจริงข้า ฯ ได้โอนให้เป็นสิทธิเสร็จเด็ดขาดให้แก่คุณหญิงพจมานไปแล้ว ส่วนคุณหญิงพจมานจะไปดำเนินการอย่างไรต่อไปข้า ฯ ไม่ทราบ... ในกรณีที่มีการโอนหุ้นของข้า ฯ ในบริษัทต่าง ๆ ตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติระบุในคำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัย เช่น หุ้นของบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

จำกัด (มหาชน) หุ้นบริษัท อินโฟลิ้งค์ จำกัด หุ้นบริษัท เทเลอินโฟมีเดีย จำกัด หุ้นบริษัท เพจเจอร์ เซลส์ จำกัด นั้น ก็เป็นการโอนลอยตามวิธีที่ ข้า ฯ ได้ให้การมาแล้วข้างต้นนั่นเอง เมื่อข้า ฯ โอนลอยให้คุณหญิงพจมานไปแล้ว หุ้นดังกล่าวย่อมตกเป็นกรรมสิทธิ์ของคุณหญิงพจมานนับแต่วันที่ ข้า ฯ ได้โอนลอยนั้น หลังจากนั้น คุณหญิงพจมานจะนำไปโอนใส่ชื่อคุณหญิงพจมานเป็นผู้ถือหุ้นเอง หรือโอนต่อให้บุคคลอื่น หรือใส่ชื่อผู้ใกล้ชิดเป็นผู้ถือหุ้นไว้แทนก็เป็นดุลยพินิจของคุณหญิงพจมาน ซึ่งข้า ฯ ไม่ได้ติดตามหรือตรวจสอบ เพราะเป็นสิทธิของคุณหญิงพจมาน..."

จากรายงานของคณะอนุกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินซึ่งผู้ร้องได้แต่งตั้งขึ้น พบว่า ถ้อยคำของผู้ที่มีชื่อเป็นผู้ถือหุ้นต่าง ๆ ซึ่งได้ให้ไว้ต่อคณะอนุกรรมการเมื่อวันที่ ๒๗ และ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ในฐานะพยาน สอดคล้องกับคำให้การของผู้ถูกร้องดังกล่าวข้างต้น ดังต่อไปนี้

นางดนีย์ บุรกสิกร ให้ถ้อยคำว่า "...พยานเป็นเพื่อนกับคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ตั้งแต่เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ที่โรงเรียนเซนต์ โยเซฟ คอนแวน ...พยานไม่เคยถือหุ้นแทนพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร แต่เมื่อหลายปีมาแล้ว หลังจากที่พยานได้เข้าไปดำเนินกิจการขายอาหารให้กับพนักงานในตึกชินวัตร ๑ คุณหญิงพจมานบอกจะใช้ชื่อของพยานถือหุ้นในบริษัทโดยไม่ได้บอกว่าจะให้ถือหุ้นในบริษัทใด จำนวนเท่าใด ซึ่งพยานก็ไม่ได้ซักถาม เนื่องจากถือว่าเป็นเรื่องของเพื่อนและเป็นเรื่องที่คุณหญิงพจมานไว้วางใจ หลังจากนั้นนางกาญจนาภา หงษ์เหิน ซึ่งเป็นเลขานุการของคุณหญิงพจมานก็ได้นำเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการถือหุ้นในบริษัทต่าง ๆ มาให้พยานเซ็นชื่อหลายครั้งที่บริษัท พริสม่าดีไซส์ จำกัด บ้าง ที่บ้านพักของพยานบ้าง ซึ่งพยานได้ลงนามให้ไปโดยไม่ได้ตรวจสอบว่าเป็นเอกสารของบริษัทใดบ้าง รู้แต่เป็นเรื่องที่คุณหญิงพจมานได้ขอใช้ชื่อถือหุ้นแทนตามที่ตกลงกันแล้ว เอกสารหลักฐานทั้งหมดดังกล่าวเก็บอยู่ที่คุณหญิงพจมาน พยานทราบแต่เพียงว่ามีบางบริษัทที่คุณหญิงพจมานใช้ชื่อพยานเป็นกรรมการบริษัท แต่เป็นบริษัทใดบ้าง พยานไม่ทราบในส่วนตัวของพยานเองไม่เคยถือหุ้นในบริษัท เอสซี แอสเสท จำกัด บริษัท เทเลอินโฟ มีเดีย จำกัด บริษัท โอ เอ ไอ พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด ถ้าจะมีเอกสารหลักฐานว่าเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัททั้งสามดังกล่าวก็เป็นการใช้ชื่อถือแทนคุณหญิงพจมาน และหุ้นดังกล่าวจะรับโอนมาจากใคร และขายต่อไปให้ใคร และปัจจุบันหุ้นจะเหลือเท่าใด พยานก็ไม่ทราบส่วนการจ่ายเงินปันผลในหุ้นดังกล่าวพยานไม่เคยได้รับและไม่ทราบรายละเอียด และตามที่ปรากฏหลักฐานว่าพยานเป็นกรรมการบริษัท อุดมวรรณ จำกัด และบริษัท โอ เอ ไอ พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด นั้น คุณหญิงพจมานได้ขอให้เป็นกรรมการแต่ในนาม โดยไม่เคยเข้าบริหารกิจการเลย และไม่เคยลงชื่อในเช็คของทั้งสองบริษัทแต่อย่างใด รวมทั้งไม่รู้ว่าบริษัททั้งสองแห่งดำเนินธุรกิจอะไร มีกำไรหรือขาดทุน และไม่เคยได้รับประโยชน์ใด ๆ ..."

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

นายวิชัย ช่างเหล็ก คนขับรถ ให้ถ้อยคำว่า "...พยานไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องหุ้น ไม่เคยซื้อหุ้นของบริษัทต่างๆ เป็นของตนเอง และไม่มีเงินที่จะซื้อหุ้นใดๆ พยานจำได้ว่าเมื่อเข้ามาทำงานเป็นคนขับรถที่บริษัท ชินวัตรนั้น คุณหญิงพจมานได้เรียกพยานไปพบที่ห้องทำงานเพียงลำพัง และบอกกับพยานว่าจะใช้ชื่อถือหุ้นแทนคุณหญิงพจมานตามบริษัทต่างๆ พยานได้ตอบตกลงโดยพยานไม่ทราบเหตุผลและพยานไม่ทราบเรื่องอะไรทั้งสิ้น ซึ่งคุณหญิงพจมานได้เรียกไปพบเพียงครั้งเดียว ต่อมาเลขานุการของคุณหญิงพจมานชื่อคุณแจง ชื่อจริง นางกาญจนาภา ก็ได้นำเอกสารต่างๆ มาให้พยานลงลายมือชื่อแต่ละครั้งเพียงแผ่นสองแผ่น แต่จำนวนไม่มากครั้ง แต่ละครั้งเป็นเรื่องอะไรพยานไม่ทราบ และไม่เคยอ่าน พยานไม่เคยได้รับเงินปันผล หรือได้รับเงินพิเศษอะไรจากพันตำรวจโท ทักษิณ และคุณหญิงพจมานแต่อย่างใดทั้งสิ้น คงได้รับเฉพาะเงินเดือนจากบริษัทตามปกติเท่านั้น..."

นายชัยรัตน์ เชียงพฤกษ์ ยามรักษาความปลอดภัย ให้ถ้อยคำว่า " ...เมื่อหลายปีมาแล้ว วัน เดือน ปี ใด พยานจำไม่ได้ คุณหญิงพจมานได้มาขอยืมชื่อพยานให้ถือหุ้นในบริษัทต่างๆ แทนคุณหญิงพจมาน ซึ่งพยานไม่ทราบเหตุผล โดยนางกาญจนาภาหรือคุณแจง ซึ่งเป็นเลขานุการส่วนตัวของคุณหญิงพจมาน เป็นผู้นำเอกสารเกี่ยวกับเรื่องหุ้นมาให้พยานเซ็น ซึ่งพยานเห็นว่าไม่เสียหายก็ได้เซ็นชื่อให้ไปและนางกาญจนาภาได้นำเอกสารมาให้พยานเซ็นอีกหลายครั้ง และครั้งสุดท้ายจำได้ว่านางกาญจนาภาได้นำเอกสารเกี่ยวกับเรื่องหุ้นมาให้เซ็นเมื่อต้นเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๓ โดยส่วนตัวของพยานไม่ได้ซื้อ - ขายหุ้น และไม่มีความรู้เรื่องหุ้นแต่อย่างใด เอกสารที่นางกาญจนาภานำมาให้เซ็นแต่ละครั้งจำนวนไม่มากเพียงครั้งละสองสามแผ่นเท่านั้น..."

นางดวงตา ประมูลเรือง (วงศ์ภักดี) คนเลี้ยงบุตร ให้ถ้อยคำว่า "...เมื่อหลายปีมาแล้วจะเป็นปี พ.ศ. ใด พยานจำไม่ได้ คุณหญิงพจมานได้มาบอกกับพยานว่าจะขอยืมชื่อของพยานไปเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทต่างๆ แทน ทั้งนี้ คุณหญิงพจมานไม่ได้บอกเหตุผลใดๆ ซึ่งพยานก็ยินยอมเพราะ คุณหญิงพจมานเป็นผู้มีพระคุณต่อพยาน หลังจากที่คุณหญิงพจมานพูดเรื่องดังกล่าวประมาณ ๑ สัปดาห์ นางกาญจนาภาหรือเรียกชื่อเล่นว่า คุณแจง ซึ่งเป็นเลขานุการส่วนตัวของคุณหญิงพจมานได้นำเอกสารมาให้พยานลงลายมือชื่อประมาณ ๔ - ๕ แผ่น ซึ่งพยานก็ลงลายมือชื่อให้ไปโดยไม่ทราบและไม่เข้าใจว่าเป็นเอกสารอะไรบ้าง และนางกาญจนาภาก็ได้นำเอาเอกสารต่างๆ ให้พยานลงลายมือชื่อเป็นระยะๆ ตลอดมา โดยครั้งสุดท้ายเมื่อประมาณกลางเดือนตุลาคม ๒๕๔๓..."

นายพรทิพย์ เชียงพฤกษ์ พนักงานขับรถยนต์ ให้ถ้อยคำว่า "...สำหรับกรณีที่มีชื่อถือหุ้นหรือเคยเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) บริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท โฟนลิ้งค์ จำกัด (บริษัท เพจเจอร์ เซลส์ จำกัด) บริษัท

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

แอดวานซ์อินโฟร์เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) และบริษัท อุดมวรรณ จำกัด ตามที่คณะอนุกรรมการ ฯ นำสำเนาเอกสารมาให้พยานตรวจดูนั้น พยานชี้แจงว่ามิได้เป็นเจ้าของหุ้นที่แท้จริงในบริษัทดังกล่าว เหตุที่มีชื่อเป็นผู้ถือหุ้นเนื่องจากได้รับการขอร้องจากคุณหญิงพจมานขอให้ชื่อพยานเป็นผู้ถือหุ้น ซึ่งเจ้าของหุ้นที่แท้จริงในบริษัทต่าง ๆ คือ คุณหญิงพจมาน โดยเมื่อหลายปีมาแล้ว แต่จะเป็นวัน เดือน ปีใด จำไม่ได้ พยานได้ขึ้นไปส่งของที่ชั้น ๑๒ ของบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) บริเวณหน้าห้องทำงานของคุณหญิงพจมาน ซึ่งขณะนั้นคุณหญิงพจมานได้ออกจากห้องทำงานมาพบพยาน และได้เรียกพยานเข้าไปพบในห้องทำงานของคุณหญิงพจมานเพียงสองคน คุณหญิงพจมานพูดกับพยานว่า ขอใช้ชื่อพยานเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทต่าง ๆ แทนคุณหญิงพจมานโดยมิได้แจ้งเหตุผลให้ทราบแต่อย่างใด พยานได้ตอบตกลงและเมื่อพยานออกจากห้องทำงานของคุณหญิงพจมานแล้ว คุณกาญจนาภา หงษ์เหิน (คุณแจง) เลขานุการของคุณหญิงพจมาน ได้นำเอกสารสองสามแผ่นมาให้พยานลงลายมือชื่อ แต่จำไม่ได้ว่าเป็นเอกสารเรื่องอะไร แต่เข้าใจว่าคงเกี่ยวเรื่องหุ้นที่คุณหญิงพจมานแจ้งให้ทราบแล้ว พยานจึงได้ลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าวโดยมิได้มอบสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้านของพยานให้ไปแต่อย่างใด ต่อจากนั้นมาคุณกาญจนาภาได้นำเอกสารมาให้พยานลงลายมือชื่ออยู่เสมอ แต่จะเป็นกี่ครั้ง เมื่อใดบ้าง และเป็นเอกสารเรื่องใด จำรายละเอียดไม่ได้ พยานไม่เคยทราบรายละเอียดมาก่อนว่าพยานมีชื่อเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทต่าง ๆ และไม่เคยได้รับเงินปันผลจากบริษัทดังกล่าวเลย นอกจากนี้พยานไม่มีความรู้เรื่องหุ้น และไม่เคยเป็นเจ้าของหุ้นในบริษัทที่ประกอบธุรกิจต่าง ๆ แต่อย่างใด...”

น.ส.บุญชู เหรียญประดับ แม่ครัว ให้ถ้อยคำว่า “...คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ซึ่งเดิมพยานเรียกว่า “คุณอ้อ” ก่อนที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นคุณหญิง ท่านได้มาบอกพยานที่บ้านพักของท่านว่าจะขอเอาชื่อของพยานไปเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท แต่คุณหญิงพจมานก็ไม่ได้บอกว่าเป็นหุ้นของบริษัทใดบ้าง จำนวนเท่าใด และหุ้นดังกล่าวจะเป็นหุ้นของบุคคลใดและคุณหญิงพจมานก็ไม่ได้บอกว่าจะนำชื่อของพยานไปถือหุ้นแทนของบุคคลใด ซึ่งพยานก็ไม่ได้สอบถามรายละเอียดในเรื่องดังกล่าว จากคุณหญิงพจมาน หลังจากนั้น พยานก็ไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการถือหุ้นและโอนหุ้นในบริษัทต่าง ๆ จะมีบ้างเป็นครั้งคราวที่คุณกาญจนาภา หงษ์เหิน ชื่อเล่นว่า “คุณแจง” ซึ่งเป็นเลขานุการส่วนตัวของคุณหญิงพจมาน ได้นำเอกสารมาให้พยานลงลายมือชื่อซึ่งพยานก็ไม่ทราบว่าเป็นเอกสารเกี่ยวกับเรื่องอะไร เพราะพยานไม่ได้อ่านข้อความในเอกสาร เอกสารดังกล่าวบางครั้งก็มีเพียงแผ่นสองแผ่น เท่านั้น จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการโอนหุ้นถือหุ้นหรือไม่ พยานไม่ทราบ พยานได้ลงลายมือชื่อในเอกสารที่บ้านซอยจรัญ ๖๕ จำได้ว่าเป็นเลขที่ ๔๗๒ นอกจากนี้ พยานไม่เคยลงลายมือชื่อในการสั่งจ่ายเช็คแต่อย่างใด...”

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

นางกมลวัน โชติกะพุกกะณะ เลขานุการส่วนตัว ให้ถ้อยคำว่า "พยานในฐานะเป็นเลขานุการส่วนตัวของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้รับมอบหมายจากพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ให้รวบรวมรายละเอียดต่างๆ ที่จะต้องกรอกลงในแบบฟอร์มของบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่จะต้องยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. และหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. พยานจำได้ว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๗ เนื่องจากดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในปี ๒๕๔๐ เนื่องจากดำรงตำแหน่ง รองนายกรัฐมนตรี โดยการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว ในแต่ละครั้งที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าว จำได้ว่าต้องยื่นเมื่อเข้ารับตำแหน่ง เมื่อพ้นจากตำแหน่ง และเมื่อพ้นตำแหน่งครบ ๑ ปี

"ในการจัดทำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่กล่าวมาข้างต้น พยานได้รับแบบฟอร์มของบัญชีดังกล่าวจากพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร แต่มีบางครั้งก็ได้รับแบบฟอร์มมาจากคุณกาญจนาภา หงษ์เหิน เลขานุการส่วนตัวของคุณหญิงพจมาน ซึ่งเข้าใจว่าคุณกาญจนาภาคงได้รับแบบฟอร์มบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินจากพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร หรือคุณหญิงพจมาน ชินวัตร อีกทอดหนึ่ง

"พยานมีหน้าที่รวบรวมรายละเอียดของทรัพย์สินและหนี้สินของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เท่านั้น เมื่อได้รับรายละเอียดทรัพย์สินและหนี้สินของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะจากคุณกาญจนาภา หงษ์เหิน แล้ว จึงจะนำรายละเอียดทั้งหมดพิมพ์ใส่ในแบบฟอร์มบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เมื่อเรียบร้อยแล้วก็จะนำเสนอพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร พิจารณาลงนาม หลังจากลงนามแล้วก็จะส่งให้เจ้าหน้าที่เพื่อนำส่งกรรมการ ป.ป.ป. และหรือกรรมการ ป.ป.ช. ต่อไป

"ตามข้อสอบถามว่า พยานทราบได้อย่างไรว่า ทรัพย์สินและหนี้สินของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร มีอะไรบ้าง พยานชี้แจงว่า ทราบเฉพาะรายการทรัพย์สินของพันตำรวจโท ทักษิณ เท่านั้น กล่าวคือ ในเรื่องการถือหุ้นในบริษัทที่ประกอบธุรกิจต่างๆ พยานจะดูจากใบหุ้นที่เก็บรักษาไว้ในตู้เซฟ ซึ่งอยู่ในหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาน โดยตู้เซฟดังกล่าวจะอยู่ในห้องที่พยานทำงาน ซึ่งอยู่ที่ชั้น ๓๐ ของอาคารชินวัตรทาวเวอร์ ๑ เมื่อพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นผู้ถือหุ้นเพิ่มเติมในบริษัทใดแล้ว พันตำรวจโท ทักษิณ จะนำใบหุ้นดังกล่าวมามอบให้พยานเก็บรักษาไว้ในตู้เซฟดังกล่าว แต่จำไม่ได้ว่าในปี ๒๕๔๐ - ๒๕๔๑ พันตำรวจโท ทักษิณ เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทใดบ้าง เงินสด ได้เรียนถามจากพันตำรวจโท ทักษิณ โดยตรง ส่วนบัญชีเงินฝากของธนาคารต่างๆ จะตรวจสอบจากสมุดบัญชีเงินฝากและตรวจสอบความเคลื่อนไหวของบัญชีดังกล่าวจากธนาคารเพื่อความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง เครื่องประดับและอัญมณีจำได้ว่ามีเพียงแหวนและนาฬิกาเท่านั้นที่พันตำรวจโท ทักษิณ นำมาให้ตรวจดูเพื่อจัดทำ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

รายละเอียดในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน แต่พยานจำรายละเอียดไม่ได้ สำหรับการถือกรรมสิทธิ์ในที่ดิน พยานจำได้ว่าพันตำรวจโท ทักษิณ ไม่เป็นผู้มีชื่อถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินแต่อย่างใด พันตำรวจโท ทักษิณ จะมีห้องทำงานอยู่ที่ชั้น ๓๐ ส่วนคุณหญิงพจมานจะมีห้องทำงานอยู่ที่ชั้น ๑๒ ของอาคารชินวัตรทาวเวอร์ ๑

"พยานเคยอ่านแบบฟอร์มบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ต้องแสดงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ และเข้าใจคำอธิบายว่าทรัพย์สินในข้อ (๑) ถึง (๕) หมายถึงทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองของผู้ยื่นแบบ คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่มีอยู่ภายในและภายนอกราชอาณาจักร และทั้งที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นด้วย ความหมายและตัวอย่างของทรัพย์สินและหลักฐานที่ต้องแนบมาด้วยปรากฏในคำอธิบายการกรอกรายการ (๒) แต่พันตำรวจโท ทักษิณ ไม่มีทรัพย์สินที่อยู่ในนามของบุคคลอื่น ส่วนคุณหญิงพจมาน ชินวัตร จะมีทรัพย์สินในนามของบุคคลอื่นหรือไม่พยานไม่ทราบ เพราะนางกาญจนาภา หงษ์เหิน เป็นผู้รวบรวมรายการทรัพย์สินในส่วนของคุณหญิงพจมานและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พยานเพิ่งทราบว่าคุณหญิงพจมาน มีทรัพย์สินที่อยู่ในนามของบุคคลอื่นเมื่อปรากฏข่าวทางสื่อมวลชน" คำให้การของผู้ถูกร้องและถ้อยคำของบุคคลใกล้ชิดตามที่ได้อ้างถึงข้างต้นนี้สอดคล้องกับคำให้การเป็นหนังสือที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๔ และเป็นการยืนยันว่าหุ้นในบริษัทต่าง ๆ ที่ไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชีที่ยื่นต่อผู้ร้อง เป็นทรัพย์สินของคุณหญิงพจมาน คู่สมรสผู้ถูกร้องแต่เพียงผู้เดียว โดยมีบุคคลใกล้ชิดเป็นผู้มีชื่อถือหุ้นแทน หาได้เป็นทรัพย์สินของผู้ถูกร้องไม่ ส่วนผู้ร้องพยายามนำสืบว่า ผู้ถูกร้องยังเป็นเจ้าของหุ้นบางส่วนอยู่ ดังที่จะได้กล่าวต่อไปในข้อ ๓

ข้อ ๒ หุ้นบริษัทเป็นทรัพย์สินที่มีลักษณะพิเศษประการหนึ่ง เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่มีการโอนไปให้แก่ผู้อื่นได้อย่างสะดวกรวดเร็วโดยวิธีการโอนลอยได้ เกี่ยวกับเรื่องนี้ ผู้ถูกร้องได้อ้าง นายสุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ กรรมการบริหารบริษัท เฟรชฟิลด์ส จำกัด เป็นพยาน ซึ่งนายสุรศักดิ์ได้เบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ซึ่งมีข้อความที่เกี่ยวข้องดังนี้

"การโอนหุ้นลอยนั้น นักธุรกิจจะทำกันเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีผู้รับโอนลอยยังไม่รู้แน่ในขณะรับโอนลอยหุ้นว่า ผู้รับโอนหุ้นที่แท้จริงจะเป็นบุคคลใดหรือรับโอนหุ้นในจำนวนแน่นอนเท่าใด การโอนลอยนั้นเป็นคำที่ใช้เรียกกันในบรรดานักกฎหมายที่ประกอบกิจการในด้านกฎหมายธุรกิจและกฎหมายในเชิงพาณิชย์ การโอนหุ้นลอยนั้นจะเป็นการโอนหุ้นโดยที่ผู้โอนลงลายมือชื่อของตนในใบโอนหุ้นแต่เพียงฝ่ายเดียวแล้วมอบใบโอนหุ้นที่ผู้โอนลงลายมือชื่อให้แก่ผู้รับโอนลอยโดยให้อิสระแก่ผู้รับโอนลอยที่จะระบุชื่อของผู้รับโอนในภายหลังตามที่ผู้รับโอนหุ้นจากการโอนลอยเห็นสมควร กล่าวคือ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ในกรณีที่ผู้โอนประสงค์จะโอนหุ้นให้ผู้รับโอน แต่ผู้รับโอนหุ้นจากการสลักหลังลอยยังไม่แน่ใจว่า ตนเองจะโอนหุ้นที่รับมาให้บุคคลใดบ้าง ในจำนวนเท่าใด ผู้รับโอนจะขอให้ผู้โอนสลักหลังโอนลอยใบโอนหุ้นไว้ก่อน โดยขอร้องให้ผู้โอนลงชื่อในใบโอนหุ้นในช่องผู้โอน โดยยังไม่ระบุชื่อผู้รับโอนแล้วให้สิทธิแก่ผู้รับโอนจะตัดสินใจโอนหุ้นให้บุคคลตามที่ผู้รับโอนประสงค์จะโอนให้ในภายหลัง โดยผู้โอนจะถือว่าหลังจากที่ตนเองได้สลักหลังโอนลอยให้แก่ผู้รับโอนลอยแล้ว ตนเองก็ได้ทำหน้าที่ของตนครบถ้วนแล้ว และถือว่าได้สละสิทธิ์ในความเป็นเจ้าของหุ้นที่โอนลอยไปแล้ว

"การโอนลอยหุ้นในลักษณะโอนลอยซึ่งเป็นหุ้นที่ออกโดยบริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนจำกัด ไม่ว่าจะเป็นบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือไม่นั้น มีทำกันเป็นครั้งคราวในการประกอบธุรกิจของนักธุรกิจ เพราะการโอนลอยให้ความสะดวกและความยืดหยุ่นคล่องตัวแก่ผู้รับโอนลอยในแง่ที่ผู้รับโอนยังไม่ต้องใส่ชื่อผู้รับโอนลงในใบโอนหุ้นในขณะที่ผู้โอนลงชื่อโอนลอย โดยผู้รับโอนสามารถกำหนดตัวบุคคลที่ตนประสงค์จะโอนหุ้นในภายหลังตามกำหนดเวลาและจำนวนที่ตนเห็นสมควรได้

"การโอนลอยนั้น หากผู้รับโอนลอยหุ้นไม่ประสงค์จะรับโอนหุ้นใส่ชื่อมาเป็นของตนก่อน ก็จะส่งผลให้ปรากฏชื่อของผู้โอนที่ลงชื่อโอนลอยกับชื่อผู้รับโอนที่ผู้รับโอนหุ้นลอยกำหนดให้ใส่ชื่อเป็นผู้รับโอนหุ้นเท่านั้น จะไม่ปรากฏชื่อของผู้รับโอนหุ้นลอยแต่อย่างใด เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะทางฝ่ายผู้รับโอนลอยไม่ประสงค์จะรับโอนหุ้นที่รับโอนมาในชื่อของตนก่อนเนื่องจากประสงค์จะโอนหุ้นที่ได้รับโอนจากการโอนลอยให้บุคคลที่ตนระบุชื่อให้เป็นผู้รับโอนหุ้นต่อไป"

คำให้การของผู้ถูกร้องตามข้อ ๑ ประกอบกับถ้อยคำของบุคคลต่างๆ ตามข้อ ๒ นั้น สามารถอธิบายได้ว่า เหตุใดจึงปรากฏว่ามีการโอนหุ้นโดยตรงจากผู้ถูกร้องไปยังบุคคลอื่นได้ ทั้งๆ ที่ข้อเท็จจริงหาได้เป็นไปตามเช่นที่ปรากฏไม่ กล่าวคือ ในการโอนหุ้นลอย ถ้าตราบใดยังไม่มีการลงลายมือชื่อผู้รับโอนและจดแจ้งการเปลี่ยนชื่อผู้ถือหุ้น ในสมุดทะเบียนหุ้นก็จะยังปรากฏชื่อของผู้โอนเป็นผู้ถือหุ้นอยู่เช่นเดิม แม้จะได้มีการโอนลอยหุ้นดังกล่าวให้บุคคลอื่นต่อไปอีกหลายทอดแล้วก็ตาม จนกระทั่งผู้รับโอนผู้ใดประสงค์จะมีชื่อของตนเป็นผู้ถือหุ้นและได้ไปจดแจ้งไว้ในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น ซึ่งในกรณีนี้ก็จะปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่า ผู้รับโอนดังกล่าวเป็นผู้รับโอนโดยตรงจากผู้โอนลอยคนแรก การโอนหุ้นลอยจึงเป็นการดำเนินการที่อาจทำให้พยานหลักฐานทางทะเบียนไม่ตรงกับความเป็นจริงได้ ดังนั้น ข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ว่า ประมาณปี ๒๕๓๕ ก่อนที่ตนจะเข้ามาดำเนินกิจการทางการเมือง ตนได้เริ่มทยอยโอนหุ้นที่ตนถือในบริษัทต่างๆ ให้คู่สมรสโดยวิธีการโอนลอย จึงเป็นเหตุผลที่สามารถอธิบายได้ว่าทำไมหลักฐานที่ปรากฏการโอนหุ้นโดยตรงจากผู้ถูกร้องไปยังบุคคลอื่นนั้น อาจไม่ตรงกับข้อเท็จจริงได้ เช่น หุ้นในบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ ที่ปรากฏหลักฐานว่า เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๒๕๓๕ ผู้ถูกร้องโอนหุ้นให้แก่ผู้ใกล้ชิด ๗ คน และบุคคลเหล่านั้นยังถือหุ้นที่รับโอนมาจนถึงปี ๒๕๔๑ นั้น เป็นเพราะผู้ถูกร้องได้โอนลอยหุ้นดังกล่าวให้คู่สมรสในปี ๒๕๓๕ จริงตามที่อ้าง แล้วคู่สมรสก็ได้โอนหุ้นเหล่านั้นต่อไปยังบุคคลใกล้ชิดให้ถือไว้แทนคู่สมรส ในกรณีที่เช่นว่านี้หลักฐานทางทะเบียนจะปรากฏว่า บุคคลใกล้ชิดเหล่านั้นรับโอนหุ้นโดยตรงจากผู้ถูกร้องในขณะที่ตามความเป็นจริงแล้วผู้รับโอนหุ้นที่กล่าวอาจได้รับโอนหุ้นมาจากคู่สมรสของผู้ถูกร้องอีกทอดหนึ่ง และถือหุ้นนั้นแทนคู่สมรสของผู้ถูกร้อง มิใช่ถือแทนผู้ถูกร้อง

ที่กล่าวมานี้แสดงว่าหุ้นที่มีชื่อผู้อื่นเป็นผู้ถือแทนนั้นอาจเป็นทรัพย์สินของคู่สมรสของผู้ถูกร้องจริงตามที่ผู้ถูกร้องและคู่สมรสอ้างก็ได้ มิใช่ต้องเป็นทรัพย์สินของผู้ถูกร้องเองเสมอไป

อย่างไรก็ตาม ผู้ร้องได้ยืนยันในคำแถลงการณ์ปิดคดีด้วยหนังสือลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๔๔ ว่า “จากพยานหลักฐานและข้อเท็จจริง (เกี่ยวกับบริษัทจำนวน ๕ บริษัท) จะเห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องและ/หรือคู่สมรส ได้ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนมาเป็นเวลานานถึง ๑๐ ปีแล้ว ก่อนดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น กรณีหุ้นบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) และบริษัท แอดวานซ์ อินโฟ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) ได้ใช้ชื่อนายวิชัย ช่างเหล็ก คนขับรถ เข้ามาถือหุ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ และ พ.ศ. ๒๕๓๓ ตามลำดับ....”

จากการตรวจสอบพยานหลักฐาน พบว่า การที่ผู้ถูกร้อง และ/หรือคู่สมรส ใช้ชื่อบุคคลใกล้ชิดเป็นผู้ถือหุ้นแทนนั้น เป็นสิ่งที่ได้ปฏิบัติมาตั้งแต่ตอนเริ่มต้นการดำเนินธุรกิจแล้วจริง ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง แต่พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ลำพังเพียงการปฏิบัติเช่นนี้มาในอดีต หาได้เป็นหลักฐานพอพิสูจน์ไม่ว่าในเวลาต่อมาเมื่อผู้ถูกร้องได้เริ่มวางมือทางธุรกิจและหันมาปฏิบัติกิจกรรมทางการเมืองแทนแล้ว ผู้ถูกร้องก็ยังคงตระหนักหรือรู้สำนึกถึงการมีชื่อบุคคลใกล้ชิดเหล่านั้นถือหุ้นแทนตน และ/หรือคู่สมรส และเป็นจำนวนเท่าใด พยานหลักฐานที่ผู้ร้องอ้างอิงในเรื่องนี้ จึงยังไม่แน่ชัดพอที่จะพิสูจน์การจงใจของผู้ถูกร้องได้ นอกจากนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับรายชื่อเศรษฐี ๒๐๐ คนในตลาดหุ้นไทย ตามที่ปรากฏในนิตยสาร WHO'S WHO IN BUSINESS & FINANCE ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๗ นั้น น่าจะเป็นข้อมูลที่ผู้จัดพิมพ์รวบรวมได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องเริ่มวางมือทางธุรกิจ จึงมิอาจฟังได้ว่า เป็นการแสดงว่าผู้ถูกร้องยังคงจะต้องทราบและจดจำเรื่องนี้ต่อไปจนถึงวันที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินของตนในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นเวลานานถึง ๓ - ๔ ปี หลังจากการพิมพ์โฆษณาข้อมูลในนิตยสารดังกล่าว

ข้อ ๓ ผู้ร้องพยายามนำสืบว่า ผู้ถูกร้องยังเป็นเจ้าของหุ้นบางส่วนที่บุคคลอื่นถือแทนอยู่ในบริษัทต่าง ๆ เช่น หุ้นบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) หุ้นบริษัท อินโฟลิ้งค์ จำกัด หุ้นบริษัท เทเลอินโฟ มีเดีย จำกัด หุ้นบริษัท เพจเจอร์ เซลส์ จำกัด เป็นต้น เกี่ยวกับเรื่องนี้ ผู้ถูกร้อง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ได้ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยหนังสือลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ว่า ตนได้โอนหุ้นดังกล่าวโดยวิธีการโอนลอยให้คุณหญิงพจมาน คู่สมรส ไปแล้ว หุ้นดังกล่าวย่อมตกเป็นกรรมสิทธิ์ของคุณหญิงพจมาน นับแต่วันที่ผู้ถูกร้องโอนลอยให้ไป หลังจากนั้นคุณหญิงพจมานจะจัดการกับหุ้นดังกล่าวอย่างไรก็เป็นดุลพินิจของคุณหญิงพจมานซึ่งผู้ถูกร้องไม่ได้ติดตามหรือตรวจสอบ ผู้ถูกร้องจึงมิอาจล่วงรู้ได้ว่าหุ้นดังกล่าวบางส่วนปรากฏอยู่ในชื่อของบุคคลอื่นเป็นผู้ถือแทนคุณหญิงพจมาน

พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ว่าได้โอนลอยหุ้นของตนไปให้คู่สมรส นั้นเป็นข้ออ้างที่ยากแก่การพิสูจน์ว่ามีความจริงเพียงใด แต่ในขณะเดียวกันผู้ร้องก็มิได้นำหลักฐานที่ชัดแจ้งมาหักล้างข้ออ้างดังกล่าวของผู้ถูกร้อง เป็นแต่เพียงได้อาศัยหลักฐานกรณีแวดล้อมเพื่อตั้งข้อสันนิษฐานว่าผู้ถูกร้องต้องทราบหรือควรต้องทราบว่าหุ้นที่เป็นปัญหานั้นเป็นหุ้นที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน จึงเห็นว่าข้อสันนิษฐานดังกล่าวไม่น่าเพียงพอที่จะนำมาวินิจฉัยประเด็นเรื่องความจงใจให้เป็นโทษแก่ผู้ถูกร้องได้ สำหรับกรณีบริษัท อินโฟลิ้งค์ จำกัด ที่ผู้ร้องได้นำหลักฐานมาแสดงว่าได้มีการโอนหุ้นในบริษัทไปมาระหว่างผู้ถูกร้องกับน.ส.บุญชู ระหว่างวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๒ ถึง ๒๑ เมษายน ๒๕๔๓ อันเป็นการแสดงว่าผู้ถูกร้องยังมีหุ้นบางส่วนที่อยู่ในชื่อของผู้อื่นนั้น ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงว่ากรรมการบริษัทอินโฟลิ้งค์ จำกัด แจ้งข้อมูลผิดพลาดและได้ขอแก้ไขต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทแล้ว ผู้ร้องก็แถลงว่าไม่ติดใจเรื่องนี้อีกต่อไปแล้ว

ข้อ ๔ ในการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องครั้งที่ ๓ เมื่อครบกำหนดเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งมาแล้ว ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการหุ้นในบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ แอนด์ สปอร์ตคลับ จำกัด ที่มีบุคคลอื่นถือแทน ซึ่งหุ้นดังกล่าวมีมูลค่าสูงถึง ๕๐๐ ล้านบาท แต่ผู้ถูกร้องได้ให้สัมภาษณ์ต่อนายเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ในรายการโทรทัศน์เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๔๒ ว่า ตนเองเป็นผู้ซื้อหุ้นในบริษัทดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ผู้ร้องจึงเห็นว่าผู้ถูกร้องรู้อยู่ตลอดเวลาถึงการมีอยู่ของหุ้นดังกล่าวซึ่งจะต้องแสดงไว้ในบัญชี แต่กลับมิได้แสดง กรณีจึงต้องถือว่าเป็นการจงใจปกปิดหุ้นเหล่านั้น

ผู้ถูกร้องได้ปฏิเสธข้อกล่าวหาของผู้ร้องโดยยื่นคำชี้แจงของตนและของพยานบุคคลเป็นหนังสือต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปสาระสำคัญได้ว่า ที่ผู้ถูกร้องได้ให้สัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ว่าตนเป็นผู้ซื้อสนามกอล์ฟอัลไพน์ นั้น เป็นการกล่าวตามความเข้าใจจากข้อมูลที่ได้รับทราบมาแต่เดิมว่าบริษัท เอส ซี แอสเสท จำกัด ที่ครอบครัวของตนเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่และควบคุมกิจการอยู่ เป็นผู้ซื้อซึ่งเป็นการให้สัมภาษณ์ในภาพรวมๆ ว่า บริษัทเป็นผู้ซื้อ มิใช่ตนเองเป็นผู้ซื้อโดยตรง เกี่ยวกับเรื่องนี้ข้อเท็จจริงปรากฏว่าบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ เป็นเจ้าของสนามกอล์ฟ อัลไพน์ โดยมี บริษัท อัลไพน์ เรียล เอสเตท จำกัด เป็นผู้ถือหุ้นร้อยละ ๕๕.๕๕ ในบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ อีกทอดหนึ่ง ในปี ๒๕๔๑ บริษัท อัลไพน์

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เรียล เอสเตท จำกัด ได้เสนอขายสนามกอล์ฟ อัลไพน์ อีกครั้งหนึ่ง โดยยอมลดราคาขายลงจากเดิมเหลือ ๕๐๐ ล้านบาท จึงได้มีการตกลงกันโดยทำบันทึกข้อตกลงจะซื้อจะขายหุ้นพร้อมทรัพย์สินของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ ระหว่าง บริษัท เอส ซี แอสเสท จำกัด (บริษัทในกลุ่มของผู้ถูกร้องและครอบครัว) กับ บริษัท อัลไพน์ เรียล เอสเตท จำกัด เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๑ ซึ่งในการซื้อขายดังกล่าว ผู้ถูกร้องไม่ได้รู้เห็นในการเจรจาต่อรองด้วย เพราะคู่สมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้สั่งและควบคุมการดำเนินการแต่เพียงผู้เดียว เนื่องจากบริษัท อัลไพน์ เรียล เอสเตท จำกัด มีหนี้ค้างชำระกับสถาบันการเงินหลายแห่งรวมทั้งสถาบันการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการปฏิรูปสถาบันการเงิน (ปรส.) โดยมีบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ เป็นผู้ค้ำประกันหนี้ ตามเงื่อนไขข้อตกลงในการซื้อขายหุ้น ผู้ขายหุ้นจะต้องปลอดภาระติดพันใดๆ ในทรัพย์สินของบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ

แต่อย่างไรก็ตาม หากปรากฏชื่อของบริษัท เอส ซี แอสเสท จำกัด ว่าเป็นผู้เข้าไปซื้อหุ้นและกลายเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ในบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ บุคคลภายนอกทั่วไปอาจเข้าใจผิดได้ว่าบริษัท เอส ซี แอสเสท จำกัด มีหนี้เสีย อันจะมีผลกระทบกระเทือนชื่อเสียงที่ดีของบริษัทได้ ด้วยเหตุนี้ นายสุรเธียร จักรธรานนท์ ซึ่งดำรงตำแหน่งกรรมการผู้อำนวยการของกลุ่มบริษัท แอสเสท และเป็นผู้เจรจาทำสัญญาจะซื้อจะขายกับบริษัท อัลไพน์ เรียล เอสเตท จำกัด มาตั้งแต่ต้น จึงได้แนะนำคู่สมรสผู้ถูกร้อง ให้เข้าซื้อหุ้นเสียเองโดยใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทนอันจะทำให้ทั้งบริษัท เอสซี แอทเสท จำกัด และคู่สมรส ผู้ถูกร้องไม่มีชื่อเข้าไปเกี่ยวข้องกับหนี้เสียของบริษัท อัลไพน์ เรียล เอสเตท จำกัด หรือกลายเป็นคู่เจรจาในการประนอมหนี้ด้วย ในที่สุดคู่สมรสก็ได้ปฏิบัติตามคำแนะนำของนายสุรเธียร โดยผู้ถูกร้องมิได้มีส่วนรู้เห็นด้วยและไม่เคยได้รับการบอกกล่าวจากคู่สมรสของตนแต่อย่างไร ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงต่อสู้ข้อกล่าวหาของผู้ร้องโดยยืนยันว่าตนมิได้ล่วงรู้ถึงข้อเท็จจริงใหม่เกี่ยวกับการเป็นเจ้าของหุ้นในบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ

พิจารณาแล้วเห็นว่า คำชี้แจงของผู้ถูกร้องและพยานของผู้ถูกร้องแสดงว่าคู่สมรสของผู้ถูกร้องมิใช่ตัวผู้ถูกร้องเอง เป็นเจ้าของหุ้นที่แท้จริงในบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ การที่คู่สมรสผู้ถูกร้องนำหุ้นดังกล่าวไปใส่ไว้ในชื่อของบุคคลใกล้ชิดนั้นก็เป็นไปตามนโยบายในทางธุรกิจเพื่อปกป้องชื่อเสียงของตน ซึ่งการดำเนินการในเรื่องเหล่านี้ทั้งปวงไม่ปรากฏหลักฐานว่า ผู้ถูกร้องรับรู้แต่อย่างใดในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้ถูกร้องทราบเรื่องมาตลอดจริง ไฉนผู้ถูกร้องจึงให้สัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ในลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจผิดของตน และที่น่าจะเป็นการขัดแย้งกับนโยบายทางธุรกิจของคู่สมรสของตนเสียด้วยซ้ำไป ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเห็นว่าไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ว่าผู้ถูกร้องจงใจปกปิดหุ้นของคู่สมรสของตนในบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ ที่มีชื่อบุคคลอื่นถือแทน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ข้อ ๕ ผู้ถูกร้องอ้างว่าในการจัดทำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อยื่นต่อผู้ร้องนั้น ผู้ถูกร้องได้มอบความไว้วางใจให้แก่นางกมลวัน โชติกะพุกกะณะ เลขานุการส่วนตัวของตน เป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งนางกมลวันจะประสานงานกับนางกาญจนาภา หงษ์เหิน เลขานุการส่วนตัวของคุณหญิงพจมาน คู่สมรสของผู้ถูกร้อง อีกทอดหนึ่ง เพื่อขอรับข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินและหนี้สินของคู่สมรสผู้ถูกร้องและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาบรรจุไว้ในแบบฟอร์มบัญชีที่จะยื่นต่อผู้ร้อง เมื่อนางกมลวันจัดทำบัญชีและรวบรวมเอกสารประกอบเสร็จแล้ว จึงนำมาเสนอให้ผู้ถูกร้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องในบัญชีและเอกสารประกอบทุกหน้า ซึ่งมีทั้งหมดประมาณ ๗๐๐ - ๘๐๐ หน้า โดยผู้ถูกร้องไม่ได้ตรวจสอบและไม่สามารถจะตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของรายการทรัพย์สินที่ระบุไว้ในบัญชีได้ เพราะผู้ถูกร้องมีภารกิจมาก และทรัพย์สินที่แจ้งก็มีเป็นจำนวนมาก เลขานุการส่วนตัวเป็นผู้ที่รู้รายละเอียดต่างๆ ดีกว่าผู้ถูกร้องเองเสียอีกเนื่องจากเป็นผู้รวบรวมและเก็บรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ ผู้ถูกร้องจึงอ้างว่า ข้อขาดตกบกพร่องในการยื่นบัญชีทรัพย์สินดังกล่าว สืบเนื่องมาจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของฝ่ายเลขานุการเกี่ยวกับแบบฟอร์มบัญชีและคำอธิบายประกอบ ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมกันถึง ๓ ครั้งในช่วงรอยต่อระหว่างระบบเดิมกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน จึงทำให้ฝ่ายเลขานุการเข้าใจไปว่ารายการทรัพย์สินที่ต้องแจ้งต่อผู้ร้องนั้น มีแต่เพียงทรัพย์สินที่อยู่ในนามของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เท่านั้น โดยไม่รวมถึงทรัพย์สินส่วนที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น ผู้ถูกร้องอ้างว่า โดยที่ตนและคู่สมรสไม่รู้ว่ามีทรัพย์สินบางรายการที่เป็นของคู่สมรสแต่อยู่ในนามของผู้อื่นที่ยังไม่ได้แจ้งต่อผู้ร้อง เพราะความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนดังกล่าวของฝ่ายเลขานุการ กรณีจึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นการจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินเหล่านั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องและคู่สมรสต่างก็เป็นนักธุรกิจรายใหญ่ด้วยกันทั้งคู่ ต่างมีทรัพย์สินเป็นจำนวนมหาศาล โดยเป็นเจ้าของหุ้นเป็นล้านๆ หุ้นในบริษัทต่างๆ นับเป็นสิบๆ บริษัท มีมูลค่าเป็นหมื่นๆ ล้านบาท ดำเนินธุรกิจหลายประเภทและมีภารกิจต้องปฏิบัติมากมายเป็นประจำ จึงแทบเป็นไปไม่ได้ที่จะคาดหวังให้ผู้ถูกร้องและคู่สมรสเป็นผู้จัดทำบัญชีและเตรียมเอกสารประกอบในรายละเอียดทั้งหมดทุกรายการด้วยตนเอง ในสภาพการณ์เช่นว่านี้ จึงเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่ผู้ถูกร้องและคู่สมรสจะต้องอาศัยเลขานุการส่วนตัวของตนเป็นผู้รวบรวมรายการทรัพย์สินต่างๆ และเอกสารประกอบที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้น ข้อบกพร่องอันเนื่องมาจากความเข้าใจผิดโดยสุจริตใจของฝ่ายเลขานุการจึงไม่อาจนำมาเป็นหลักฐานแสดงว่าผู้ยื่นบัญชี “จงใจ” ตามความหมายของมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญ ที่กล่าวมานี้มิได้หมายความว่า ผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีจะสามารถหลีกเลี่ยงหน้าที่และความรับผิดชอบส่วนตนด้วยการไปว่าจ้างหรือมอบหมายบุคคลอื่นให้ดำเนินการแทนตนได้เสมอไป แต่เห็นว่า

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เป็นข้อเท็จจริงสำคัญประการหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงในการวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นของความจงใจของผู้ถูกร้องโดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ยื่นบัญชีมีรายการทรัพย์สินมากมายจนมิอาจดำเนินการโดยลำพังตนเองได้

ข้อ ๖ ผู้ร้องอ้างว่า การที่ผู้ถูกร้อง และ/หรือคู่สมรส ไม่แสดงรายการหุ้นที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น น่าจะมีเหตุจูงใจประการหนึ่ง คือ เพื่อมิให้ผู้ใดทราบว่าตน และ/หรือคู่สมรส ได้หลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ เรื่อง การรายงานการได้มาหรือจำหน่ายหลักทรัพย์ทุกร้อยละ ๕ กล่าวคือ เมื่อรวมจำนวนหุ้นของผู้มีชื่อถือแทนเข้าด้วยกันกับหุ้นในบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) แล้ว มีจำนวนถึงหรือเกินร้อยละ ๕ ซึ่งต้องรายงานต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าผู้ถูกร้อง และ/หรือคู่สมรส ได้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการรายงานการได้มาหรือจำหน่ายหุ้นดังกล่าว นอกจากนั้น ผู้ร้องยังได้อ้างว่าคู่สมรสของผู้ถูกร้องมีพฤติกรรมก่อให้เกิดการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้ เช่น การโอนหุ้นในบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ จำนวน ๔.๕ ล้านหุ้น มูลค่า ๗๓๘ ล้านบาท จาก น.ส.ดวงตา ผู้ถือหุ้นแทนคู่สมรสของผู้ถูกร้อง ไปยังนายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ พี่ชายของคู่สมรสผู้ถูกร้อง ซึ่งพยานหลักฐานแสดงว่าเป็นการโอนหุ้นให้โดยเสน่หา และตามประมวลรัษฎากร ผู้มีเงินได้ต้องเสียภาษีเงินได้ตามราคาหุ้นในวันที่รับโอนในอัตราร้อยละ ๓๗ สำหรับส่วนที่เกิน ๔ ล้านบาท แต่การโอนหุ้นในกรณีนี้ได้กระทำการอำพรางโดยใช้วิธีของระบบซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งได้รับการยกเว้นภาษี แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมให้โบรกเกอร์ในการซื้อร้อยละ ๐.๕ และขายร้อยละ ๐.๕ แทน ซึ่งคู่สมรสผู้ถูกร้องเสียเพียง ๗ ล้านกว่าบาทเท่านั้น ทำให้รัฐขาดรายได้ไปกว่า ๒๕๐ ล้านบาท

พิจารณาแล้วเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจที่จะวินิจฉัยกรณีการละเมิดกฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือกรณีการหลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร ซึ่งกรณีทั้งสองนี้ตกอยู่ในเขตอำนาจขององค์กรที่เกี่ยวข้อง คือ ในกรณีแรกได้แก่ คณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และในกรณีที่สองได้แก่ กรมสรรพากร จึงเห็นว่าไม่อาจนำประเด็นที่ยังไม่ได้รับการวินิจฉัยโดยองค์กรผู้มีอำนาจตามกฎหมาย มาเป็นข้อสันนิษฐานหรืออนุมานถึงมูลเหตุจูงใจของผู้ถูกร้อง และหรือคู่สมรสได้ นอกจากนั้นแล้วยังมีข้อที่ต้องพิจารณาอีกสองประการ คือ ประการแรก คู่สมรสของผู้ถูกร้องอ้างว่า หุ้นที่เกี่ยวข้องนั้นไม่ใช่เป็นทรัพย์สินของผู้ถูกร้องแล้ว แต่เป็นทรัพย์สินของคู่สมรสที่ได้รับโอนลอยมาจากผู้ถูกร้อง และประการที่สอง ในกรณีการโอนหุ้นให้นายบรรณพจน์โดยเสน่หา นั้น คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้ให้การเป็นหนังสือต่อศาลรัฐธรรมนูญ ความว่า ตนเข้าใจโดย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

สุจริตว่า เมื่อเป็นการซื้อขายกันในตลาดหลักทรัพย์แล้วย่อมเป็นกรณีที่ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ ทั้งยังเป็นการแบ่งหุ้นให้พี่ชายตามธรรมจรรยาอีกด้วย เนื่องจากพี่ชายเป็นผู้ที่ร่วมดำเนินการก่อตั้งบริษัทกลุ่มชินวัตรขึ้นมาด้วยกัน ซึ่งกรณีจะเข้าข่ายการยกเว้นภาษีเงินได้ และว่า อย่างไรก็ตาม หากจะปรากฏในภายหลังว่า ความเข้าใจของตนไม่ถูกต้อง การเสียภาษีเงินได้หากจะพึงมีก็เป็นภาระของนายบรรณพจน์เองในฐานะผู้มีเงินได้

พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อต่อสู้ของคู่สมรสผู้ถูกร้องมีเหตุผลพอรับฟังได้ว่า การนำหุ้นที่เป็นปัญหาไปใส่ไว้ในชื่อของบุคคลอื่นก็ดี หรือการโอนหุ้นให้นายบรรณพจน์โดยเสน่หาก็ดี เป็นการกระทำของคู่สมรสผู้ถูกร้องแต่เพียงฝ่ายเดียวโดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกร้อง และผู้ถูกร้องไม่จำเป็นต้องรับรู้ด้วย เพราะเป็นทรัพย์สินของคู่สมรส ดังจะเห็นได้จากข้อเท็จจริงที่ว่า เงินที่ใช้ในการซื้อหุ้นหรือเงินที่ได้รับจากการขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ แม้ในส่วนที่เป็นหุ้นที่มีผู้อื่นถือแทน รวมถึงเงินปันผลทั้งหมดที่ได้รับมาจะนำเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของคู่สมรสแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งก็ได้เปิดเผยต่อผู้ร้องแล้ว และโดยที่การเคลื่อนไหวทางบัญชีเงินฝากธนาคารเป็นเรื่องที่ตรวจสอบได้โดยง่าย พฤติกรรมของคู่สมรสจึงเป็นการแสดงว่าตนไม่จงใจแจ้งบัญชีเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ การจะเป็นประการใดก็ตาม หากแม้ผู้ร้องจะสันนิษฐานได้ว่า คู่สมรสผู้ถูกร้องมีเจตนาปกปิดหุ้นดังกล่าวจริง เพื่อหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือเพื่อหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้หรือช่วยให้ผู้อื่นหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากรแล้วก็ตาม ลำพังเพียงหลักฐานหรือข้อสันนิษฐานดังกล่าวก็ไม่อาจนำมาใช้เพื่ออนุมานว่าผู้ถูกร้องเอง “จงใจ” ปกปิดหุ้นดังกล่าวไปด้วย

ประเด็นข้อเท็จจริงและข้อสันนิษฐานต่าง ๆ ที่ได้วิเคราะห์มาข้างต้นนี้ อาจสรุปความได้ ดังนี้

๑. ทรัพย์สินทั้งหมดที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงในบัญชีทรัพย์สินที่ยื่นต่อผู้ร้องล้วนเป็นหุ้นในบริษัทต่าง ๆ และไม่มีทรัพย์สินประเภทอื่นใดอีกที่ไม่ได้แจ้ง

๒. ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ แต่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า แท้ที่จริงแล้วทรัพย์สินที่ไม่ได้แจ้ง มิใช่เป็นทรัพย์สินของผู้ถูกร้องแต่อย่างใด หากแต่เป็นทรัพย์สินของคู่สมรสผู้ถูกร้อง ที่แยกต่างหากจากทรัพย์สินของผู้ถูกร้องทั้งสิ้นในการยื่นบัญชีทรัพย์สินทั้ง ๓ ครั้ง คือ ครั้งที่ ๑ เมื่อผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีโดยยื่นเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ครั้งที่ ๒ เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวโดยยื่นเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ และครั้งที่ ๓ เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วครบหนึ่งปี โดยยื่นเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๓. ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า แม้หุ้นดังกล่าวบางส่วนจะเคยเป็นทรัพย์สินของผู้ถูกร้องมาแต่เดิมก็จริง แต่เมื่อผู้ถูกร้องเข้าสู่เวทีการเมืองก็เริ่มทยอยโอนหุ้นเหล่านั้นไปให้คู่สมรสโดยวิธีการโอนลอย และหลังการโอนลอยผู้ถูกร้องก็ไม่ทราบอีกเลยและไม่มีเหตุอันควรทราบว่าคู่สมรสได้จัดการกับหุ้นดังกล่าวอย่างไร เพราะตนได้สละกรรมสิทธิ์ในหุ้นนั้นแล้ว และย่อมไม่รู้ว่าคู่สมรสได้นำหุ้นดังกล่าวไปใส่ไว้ในชื่อของบุคคลอื่นใดบ้าง ในขณะเดียวกัน เมื่อผู้ถูกร้องตัดสินใจวางมือจากธุรกิจและหันไปเล่นการเมืองโดยการลาออกจากการเป็นผู้บริหารในบริษัทต่าง ๆ ในกลุ่มชินวัตร ผู้ถูกร้องก็มอบการดำเนินธุรกิจในส่วนของตนให้แก่คู่สมรส ซึ่งไม่เป็นแต่เพียงแม่บ้านธรรมดาเท่านั้น แต่เป็นนักธุรกิจที่สามารถดำเนินกิจการด้วยตนเองและเป็นเอกเทศได้ เพราะเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่และกรรมการบริหารในบริษัทต่าง ๆ หลายบริษัทเป็นเวลาหลายปีมาแล้ว จึงไม่มีเหตุใดที่ผู้ถูกร้องจะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องหรือกำกับดูแลการดำเนินธุรกิจของคู่สมรสอีกต่อไป เช่น ในเรื่องการซื้อขายหรือโอนหุ้นต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ผู้ถูกร้องจึงไม่อาจล่วงรู้ได้ว่าคู่สมรสได้โอนหุ้นไปไว้ในชื่อของบุคคลใกล้ชิดเป็นผู้ถือแทน พิจารณาแล้วเห็นว่า คำชี้แจงของผู้ถูกร้องมีเหตุผลที่รับฟังได้

๔. ผู้ถูกร้องและคู่สมรสต่างเข้าใจดีว่า หุ้นทั้งหมดที่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ถูกร้องและหรือคู่สมรส นั้น หากแม้จะอยู่ในชื่อของบุคคลอื่นเป็นผู้ถือหุ้นแทนก็ตาม ก็ยังคงเป็นทรัพย์สินที่ต้องแจ้งต่อผู้ร้องอยู่ดี แต่ทั้งผู้ถูกร้องและคู่สมรสต่างอ้างว่าตนไม่ได้ล่วงรู้ถึงความขาดตกบกพร่องของฝ่ายเลขานุการของตนอันเนื่องมาจากความสับสนและความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับแบบฟอร์มบัญชีและคำอธิบายประกอบ ซึ่งผู้ร้องได้ทำการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงถึง ๓ ครั้ง ทำให้เลขานุการส่วนตัวของคู่สมรสผู้ถูกร้องเข้าใจว่าทรัพย์สินที่ต้องแจ้งมีแต่เพียงทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ โดยไม่รวมถึงทรัพย์สินที่อยู่ในนามของบุคคลอื่นด้วย จึงได้แจ้งเฉพาะทรัพย์สินรายการแรกเท่านั้น เมื่อผู้ถูกร้องทราบถึงข้อขาดตกบกพร่องในการแสดงรายการทรัพย์สินแล้ว ผู้ถูกร้องก็ได้รีบกำชับให้เลขานุการส่วนตัวดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องโดยรวบรวมบรรดาหุ้นทั้งหมดของคู่สมรสที่มีชื่อผู้อื่นถือแทนเพื่อแจ้งต่อผู้ร้องต่อไปในทันที ในการยื่นรายการทรัพย์สินเพิ่มเติมนี้ ผู้ถูกร้องได้แจ้งรายการหุ้นที่อยู่ในนามของบุคคลอื่นให้ทั้งหมด โดยรวมถึงรายการที่ผู้ร้องไม่ได้ตรวจพบด้วย ทั้งนี้ผู้ถูกร้องอ้างว่าเป็นการแสดงความบริสุทธิ์ใจของตน

๕. องค์ประกอบความผิดประการหนึ่งที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กล่าวคือ ผู้ยื่นบัญชีจะต้อง "จงใจ" ยื่นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ นั้น หมายความว่า

๕.๑ จะต้องมีพยานหลักฐานที่แน่ชัดมาแสดงว่าผู้ยื่นบัญชีล่วงรู้จริง ๆ ถึงความมีอยู่ของทรัพย์สินที่ไม่ได้แจ้ง ข้อสันนิษฐานหรือพยานหลักฐานที่แสดงแต่เพียงว่าผู้ยื่นบัญชีควรจะรู้หรือน่าจะรู้ นั้น

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความจงใจได้ ดังนั้น การที่ผู้ร้องสันนิษฐานว่าสามีและภรรยาจะต้องรู้กิจกรรมของกันและกัน นั้น เป็นการสันนิษฐานที่อาศัยข้อกฎหมายเพียงประการเดียวโดยไม่มีพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงเพิ่มเติมมาแสดงว่า ตามความเป็นจริงแล้วผู้ถูกร้องล่วงรู้ถึงกิจกรรมของคู่สมรสของตน ในประเด็นนี้คู่สมรสผู้ถูกร้องได้ให้การเป็นหนังสือต่อศาลรัฐธรรมนูญมีความตอนหนึ่งว่า แม้จะมีการปรึกษาหารือกันเป็นครั้งคราวระหว่างตนกับผู้ถูกร้อง แต่ก็เป็นไปในลักษณะของการปรึกษาหารือกันมากกว่าจะเป็นการขอเข้ามารับรู้กิจการที่อีกฝ่ายหนึ่งดำเนินการไป

๕.๒ การจงใจจะต้องเป็นการจงใจของผู้ถูกร้องโดยเฉพาะและโดยตรง จึงมิอาจนำหลักฐานการจงใจ (หากมี) ของคู่สมรสหรือของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะแต่เพียงประการเดียว มาใช้ในการนำสืบการจงใจของผู้ถูกร้องได้

ในคดีนี้ พิเคราะห์จากพยานหลักฐานต่าง ๆ รวมทั้งพฤติกรรมของผู้ถูกร้องและคู่สมรสแล้วเห็นว่า มีความเป็นไปได้สูงว่า ผู้ถูกร้องไม่ล่วงรู้ถึงความมีอยู่ของทรัพย์สินที่ไม่ได้แจ้งต่อผู้ร้อง และว่าคู่สมรสก็ไม่รู้ว่าไม่ได้แสดงทรัพย์สินเหล่านี้ไว้ เพราะไม่ได้ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของรายการทรัพย์สินที่ยื่น เนื่องจากไม่อยู่ในวิสัยที่จะกระทำเช่นนั้นได้ อย่างไรก็ตาม หากแม้จะมีพยานหลักฐานพอสันนิษฐานได้ว่า คู่สมรสของผู้ถูกร้องทราบและต้องถือว่าจงใจแจ้งเท็จหรือปกปิดก็ตาม แต่ลำพังเพียงหลักฐานเช่นว่านี้ ย่อมไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ว่า ผู้ถูกร้องเองก็จงใจบิดเบือนหรือปกปิดความมีอยู่ของทรัพย์สินเช่นเดียวกันกับคู่สมรสหรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของตนด้วย ภายใต้สภาพการณ์เช่นนี้จึงเห็นว่า กรณีสมควรที่จะได้รับการวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นคุณแก่ผู้ถูกร้องได้

อาศัยเหตุและผลตามที่กล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้องไม่จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามมาตรา ๒๘๕ ของรัฐธรรมนูญ

นายสุจินดา ยงสุนทร
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand